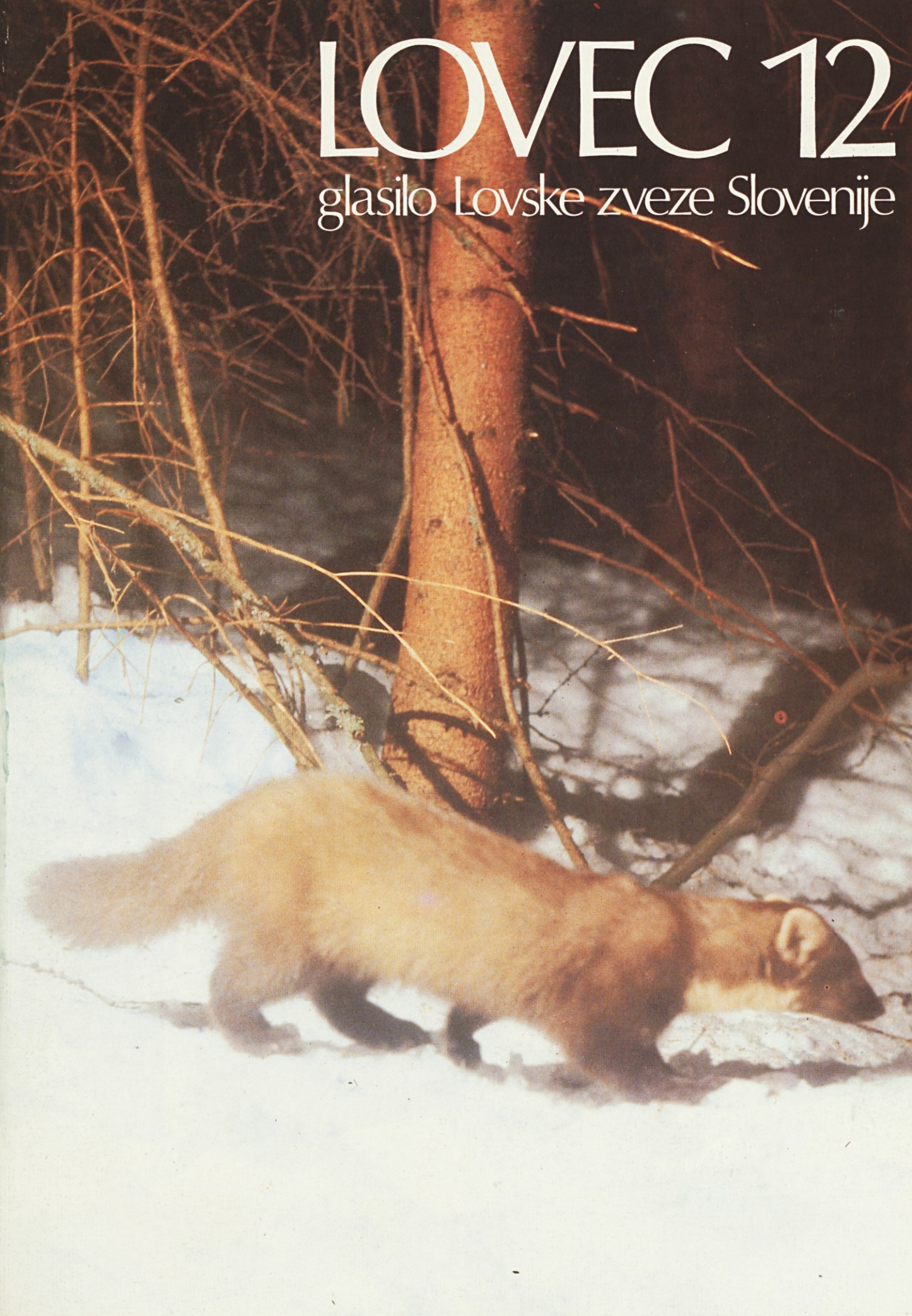

LOVEC 12

glasilo Lovske zveze Slovenije

LOVEC

glasilo
Lovske zveze Slovenije,
revija za lovstvo

letnik LXIV., št. 12
december — grudn 1981

Lovca izdaja Lovska zveza Slovenije.
Tiska ga Tiskarna »Jože Moškrič«
v Ljubljani.

UREDNIŠKI ODBOR:

Glavni urednik Jelo Gašperšič

Odgovorni urednik Boris Leskovic

Miha Adamič, Drago Bitenc, France
Cvenkel, Janez Černač, Vitomir
Mikuletič, Janko Perat, Ciril Štrumbelj,
Polona Terčelj, Veljko Varičak.

Lektor in korektor France Cvenkel

Lovec izide praviloma vsak mesec.
Prva številka letnika izide v začetku
leta, v januarju.

Ta številka je izšla v 21 300 izvodih.
Po mnenju Republiškega sekretariata
za kulturo in prosveto SRS, št. 421-2/72,
je LOVEC oproščen prometnega davka.

Letni prispevek zveze lovskih družin
po članu lovske družine Lovski zvezi
Slovenije, v katerem je vračunana
naročnina za glasilo LOVEC za leto 1981,
je 450 din.

Za druge naročnike

je letna naročnina 360 din, za inozemstvo
600 din. Posamezen izvod revije je 30 din.
Naročnino je treba plačati vnaprej
na žiro račun Lovske zveze Slovenije.

Vse gradivo za objavo pošiljajte

Uredništvu glasila LOVEC,
Župančičeva 9 — p. p. 505,
61001 Ljubljana
Telefon (061) 214 948

Nenaročenih rokopisov in slik
ne vračamo.

Gene malim oglašom:

do 15 besed 100 din, od 15 do 25 besed
120 din, od 25 do 30 besed 250 din.
Za vsako nadaljnjo besedo 10 din.

Za člane lovskih organizacij
v SR Sloveniji velja polovična cena.

Male oglase je treba plačati vnaprej
na žiro račun

Lovske zveze Slovenije, Župančičeva 9,
Ljubljana: 50101-678-47158.

IZ VSEBINE:

Jaka Lavriša	400	Mentor pripravniku v lovski družini
Javno tožilstvo SR Slovenije	402	Pravna stališča o kaznivih dejanjih nezakonitega lova
Samo Burnik	404	Pomen obveščanja v lovstvu (LD, ZLD)
Vitomir Mikuletič	405	»88 dreves«
Janez Gregori	409	Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije
Tone Komat	410	Nova spoznanja o vedenju in sporazumevanju volkov
Republiška veterinarska uprava	412	Steklina na območju SR Slovenije (mesečno poročilo)
Mirko Šušteršič	414	Prsk
Po lovskem svetu:	416	Lovstvo v Belgiji — Charles Vander Elst
Lovska organizacija:	417	Posvetovanje predstavnikov ZLD Posavje in sosednjih občinskih zvez lovskih društev Hrvatske — V. J.
	423	Značke lovskih organizacij XXV. — R. Čenčič
Jubilanti:	420	Ing. Mirko Šušteršič — devetdesetletnik
Klub Diana:	422	Uspeh Franca Šivica
Lovska kinologija:	422	Mednarodna tekma po krvnem sledu na Kočevskem — J. Vester
V spomin:	425	Stanko Brodnjak
Mladi pišejo:	426	
Lovski oprtnik:	426	Listina o lovskem krstu — Fr. Cvenkel

PRILOGI TE ŠTEVILKE:

1. Kazalo LXIV. letnika glasila Lovec
2. Lovčev koledar 1982 z lovnimi dobami in z barvno fotografijo Konrada Lampeta (jelenje tele na obronku zimskega gozda)

BARVNA SLIKA NA NASLOVNI STRANI:

Vsekakor je na sliki kuna. Najbrž kuna belica in ne kuna zlatica. Zakaj najbrž? Tako sklepamo po barvi njene dlake, ker je beličin kožuh zaradi belkaste podlanke navadno svetlejši od zlatičinega. Zlatica je tudi vitkejša od belice in poprečno za 5 cm daljša (50—55 cm, brez repa) kakor belica. A je belica nekoliko bolj »okrogla«, bolj »debela« in zato nekoliko težja (1—2 kg) od zlatice.

Če bi na sliki še v celoti videli liso na vratu, bi bila naša ugotovitev lahko trdnejša. Zlatica ima navadno rumeno liso, belica pa rumenkasto belo ali belo. In lisa pri zlatici je navadno spodaj zaokrožena, medtem ko se pri belici cepi proti sprednjima nogama v dva kraka.

Vendar niti barva dlake niti oblika lise na vratu niti telesna teža niso najzanesljivejši razpoznavni znaki. Vešč poznavalec mrtvo kuno najzanesljiveje prepozna po zobovju v zgornji čeljusti: zadnji meljak je pri zlatici ob ustnici izbočen ali celo koničast, pri belici pa zajeden, skoraj dvodelen, sprotro je pa pri zlatici tretji predmeljak vdolben, pri belici pa izbočen.

Foto Jože Lavtižar, Diana

SLIKE NA DRUGI STRANI OVITKA — NA 398. STRANI LETNIKA LXIV:

1. Ob šepetu mrzlih sap ugaša v vejevju spečih dreves decembrski dan
Foto Ivo Napotnik
2. Vso noč je močno snežilo in mrzla bela odeja je pokrila tudi košuto na ležišču
Foto Alojzije Frkovič
3. Na obhodu po zasneženem lovišču, kjer divjad s svojimi sledovi piše svoja sporočila zlasti lovcu
Foto Peter Adamič

Mentor pripravniku v lovski družini

Jaka Lavriša

Leta 1975 so lovske organizacije v Sloveniji sprejele samoupravni sporazum o zasnovi, uresničevanju in verifikaciji izobraževalnega programa. Sporazum je bil leta 1980 nekoliko spremenjen glede opravljanja teoretičnega dela lovskega izpita. V sporazumu je med drugim določeno, da mora vsaka lovska družina lovskega pripravniku določiti dva mentorja, ki naj ga vsestransko usmerjata in o tem poročata izvršnemu odboru lovske družine. Pripravnik mora v pripravniški dobi voditi Dnevnik dela. Vanj mora vpisovati dela in naloge, ki jih je opravil v okviru predpisanih obveznosti praktičnega dela lovskega izpita. Po enoletnem pripravniškem stažu in pod pogojem, da je pripravnik opravil predpisane naloge, ga izvršni odbor na priporočilo mentorjev lahko pošlje na teoretični del lovskega izpita. S samoupravnim sporazumom je določeno, kaj mora pripravnik absolvirati v okviru praktičnega dela izpita. Vse to je tudi zapisano v Dnevniku dela. Z zakonom je določeno, da mora pripravnik v dveh letih opraviti lovski izpit, sicer mu preneha članstvo v lovski družini.

Z zakonskimi določili in s samoupravnim sporazumom je torej precizno določeno, na kakšen način in pod kakšnimi pogoji občan lahko postane izprašani lovec. Praksa pa je skoraj po vseh lovskih družinah precej drugačna. Po lovskih družinah vlada prevelika familiarnost. Ocene mentorjev so često zelo neobjektivne, stališča izvršnih odborov lov-

skih družin pa zelo pavšalna. Ko mine leto dni pripravniškega staža, mentorja običajno napišeta v pripravnikov Dnevnik dela pavšalno oceno, izvršni odbor pa, ne da bi preveril resnično stanje, pošlje pripravnika na teoretični del lovskega izpita. Posledice takega ravnanja so neuspehi na izpitu. V ilustracijo naj navedem rezultate, ki so jih dosegli pripravniki v Zvezi lovskih družin Kočevje od leta 1978 do 1981. V tem času je bilo na izpitu 160 pripravnikov, ki ga ni uspešno opravilo 67, kar je nekaj manj kot polovica. Če k temu prištejemo še 18 pripravnikov, ki jih je izpitna komisija zavrnila zaradi skrajno pomanjkljivo vodenega dnevnika, izpita ni opravilo nad polovico priglašanih kandidatov. K temu je treba še dodati, da polovica lovcev, ki so izpit sicer opravili, obvlada le skromno znanje. Malo je bilo pripravnikov, ki so na izpitu pokazali zares solidno znanje. Tudi po drugih zvezah lov. družin stanje najbrž ni dosti boljše.

Takšne ugotovitve vsekakor terjajo, da je treba poiskati vzroke takega stanja. Menim, da je osnovni razlog neodgovoren in neresen odnos do vzgoje pripravnikov. Mentorje po lovskih družinah določajo pač zato, ker jih morajo. Pri tem pa je postranskega pomena, kakšne so njihove kvalitete in s kakšno mero odgovornosti so pripravljeni opravljati to nalogo. Tako so pripravniki več ali manj prepuščeni sami sebi, lastni iznajdljivosti in zanimanju. Bili so celo primeri, da so iz lovske družine

ne sporočili izpitni komisiji, naj pripravnik vrže pri izpitu, češ da ne izpolnjuje pogojev za lovca. Zaradi prevelike familiarnosti pripravniku nočejo tega sami povedati. Razumljivo je, da tak način dela ne pelje nikamor. Lovske družine se na vse načine otepajo novih članov in se pri tem prepogosto poslužujejo raznih dvomljivih prijemov (od nemoogoče pristopnine dalje), namesto da bi bila selekcija na strokovnem polju in bi včlanjevale take ljudi, ki imajo res veselje in voljo postati dobri lovci.

Po nekaterih lovskih družinah še preveč vlada miselnost, da je pripravnik v prvi vrsti cenena delovna sila v lovišču. Ponekod jim določajo prav absurdno število obveznih delovnih ur, zlasti pri gradnji lovskih domov ipd., spoznavanje lovišča in gojitev divjadi pa sta potisnjeni v ozadje.

Dnevnik dela bi moral biti zrcalo pripravnikovega udejstvovanja v lovski družini oziroma lovišču. Iz njega bi moralo biti razvidno, da je pripravnik opravil vse naloge, določene s programom. A niso redki primeri, da je enoletno delo pripravnika vpisano na dveh, treh straneh, da so posamezni podatki privlečeni za laسه itd. Odločno premalo mentorji uče pripravnike ocenjevati divjad v naravi, kar je glede na strokovno usposobljenost mentorjev tudi razumljivo. Pripravniki tudi niso seznanjeni s splošnimi akti lovske družine, premalo vedo o lovski etiki, lovskih običajih in navadah.

*V letu 1982 obilo zdravja, zadovoljstva in
uspehov pri varstvu in gojitvi divjadi
ter dober pogled!*

Izvršni odbor
LZS

Uredniški odbor
glasila Lovec

Predsedstvo skupščine
LZS

Zimski motiv iz lovišča Lovske družine Smrekovec, v ozadju Plešivec

Foto I. Napotnik

Teh nekaj ugotovitev nam nedvomno kaže, kako pomembna je funkcija mentorja v lovski družini. Redko po lovskih družinah z vso resnostjo izberejo lovce, ki naj bodo učitelji in vodniki novim članom. Seveda je delo mentorja dodatna obremenitev, zaradi tega se mnogi te naloge otepajo. Če pa so jo že prisiljeni sprejeti, se v delo ne poglobljajo. Vse skupaj se potem skrči le na to, da jemljejo pripravnika s seboj na lov kot breme, da podpišejo Dnevnik dela in dodajo nekaj puhlih stavkov. Res je pa tudi, da doslej še ni smernic, kako naj mentor pripravnika uči in kakšen naj bo sploh profil mentorja.

Izbira in lik mentorja

Usposobljenost za naloge, ki jih ima mentor, je pogoj, kdo naj bo mentor. Načelno je določeno, da mora mentor usmerjati pripravnika. Z drugimi besedami, mora ga poučevati v lovskih veščinah in v spoznavanju vsega, kar je v zvezi z lovom in to ob praktičnem delu v lovišču. Torej je lahko mentor le lovec, ki je strokovno dovolj usposobljen za to nalogo. Menim, da so za to najprimernejši lovski tehniki, katerih znanje v lovskih družinah vse premalo uporabljamo. Nadalje so primerni lovci z opravljenim lovskočuvajskim izpitom in tudi drugi lovci, ki so si s svojim delom v lovski družini pri-

dobili solidnejše strokovno znanje. Pri tem seveda ne smemo biti ozki. Nikjer ni na primer rečeno, da je vsak lovski čuvaj primeren za mentorja, po drugi strani pa tudi ne moremo trditi, da v lovski družini ni nikogar drugega, ki bi to nalogo lahko opravljal.

Drugi pogoj je avtoriteta (ugled) mentorja. Pripravnik mora mentorju zaupati, mu verjeti in ga ubogati. To je razumljivo, sicer ni pričakovati uspehov. Edino prav je, če vlada med mentorjem in pripravnikom pristen tovariški odnos. Kljub temu pa mora pripravnik čutiti, da ga mentor vodi, torej mora imeti mentor toliko avtoritete, da pripravnik opravi naloge, ki so mu naložene. Razumljivo pa je, da vsako šikaniranje, »kaplarstvo« in podobne metode vodijo do neuspeha. Med mentorjem in pripravnikom bo ob takem odnosu nastal prepad, ki ga ne bo mogoče premostiti. Druga skrajnost je familiarnost (domačnost), ki je razlog, da zvoedeni resnost pri delu, da pripravnik učenje zanemarija in posledice se pokažejo na izpitu in kasneje pri delu v lovišču.

Mentor mora imeti dovolj čuta odgovornosti. Lovci, ki so neresni, ne morejo biti uspešni v tej funkciji. Ko mentor prevzame pripravnika, se mora zavedati, da ga mora oblikovati v lovca ali pa ugotoviti in utemeljiti, da nima pogojev za dobriga lovca, da je le slučajen sopot-

nik, ki sili v lovsko družino iz določenih razlogov. Tega se vse premalo zavedamo in tako dopuščamo, da se v naše vrste vrivajo ljudje, ki vanje ne spadajo. Če je mentor dovolj odgovoren, potem ne bo izostala njegova skrb za pripravnikov napredek. Če bo mentor pri lovu in v lovski družini sam grešil (nepravilen odstrel, zanemarjanje obveznosti), potem ni pričakovati, da bo pripravnik, če bo vse to videl, delal drugače. Ni torej čudno, da so pripravniki na tečaju predlagali, naj bi najprej mentorji obiskovali tečaj in šele nato učili mlade lovce. Seveda pa si nekateri mladi lovci-pripravniki le preveč domišljajo, kaj in koliko vse znajo. Vem iz prakse, da je temu tako in da nastopijo tudi težave, ker pripravnik hoče vedeti več kakor star, izkušen lovec. Sicer pa pri nas tako ali tako velja, da o lovu vsak vse ve.

Pomembno je, da ima mentor smisel za načrtno in sistematično delo. Ad hoc delo in večno improviziranje pri učenju ne bodo v pripravnikov spomin sistematično nalagale znanja in spoznanj. Mentor se mora znati prilagoditi trenutni situaciji, v kateri se znajde s pripravnikom, jo uporabiti za učenje, pri čemer mora, da se tako izrazim, vsako novo spoznanje pravilno vgrajevati v mozaik pripravnikovega znanja.

Mentor mora znati oceniti značaj in karakterne značilnosti pripravni-

ka. Ljudje smo zelo različni, različno dojemamo spoznanja in naš spomin je tudi zelo raznolik. Drugače na primer dojema učno snov intelektualca, ki je vajen učiti se in ima v tej smeri usposobljene možgane, kakor pa nešolan človek. Med nešolanimi je zopet razlika: nekateri so naravno inteligentni, drugi ne.

Zato je treba imeti pri drugih več potrpljenja in jim nameniti več časa. Mentor bi moral tudi skrbeti, da se pripravnik ne razvija enostransko, ampak da pridobiva kompleksno praktično znanje, upoštevajoč pri tem, kaj je bistveno.

Ko se odločamo za mentorja, je zelo pomembno proučiti njegove mož-

nosti za delo s pripravnikom. Mislim predvsem na bivališči obeh in na časovne možnosti. Recepta za to ni, vse je odvisno od stvarnih razmer. Da bi bilo delo olajšano, je pripravniku treba določiti dva mentorja, katerih vodstvo pa mora biti usklajeno. Zelo napačno bi bilo, če bi prvi mentor isto zadevo pripravniku razlagal po svoje, drugi pa zopet po svoje, drugače. S tem bi pripravnika zmedla in izgubil bi zaupanje.

Navedel sem nekaj prvin, ki bi jih bilo potrebno upoštevati, ko določamo mentorje. Varljivo je misliti, da bi našli popolnega človeka z vsemi sposobnostmi. Treba je ubrati srednjo pot, vendar ne v škodo strokovnega usposabljanja pripravnika.

Načini in oblike mentorjevega dela s pripravnikom

Razlogi, da občani zaprosijo za sprejem v lovsko družino, so zelo različni. Na to pogosto ne mislimo, ko razpravljamo o sprejemu novih članov. Šele po daljšem času ugotovimo, da ta ali oni pripravnik nima nikakih pogojev za sprejem, da ga med lovce vodi napačna predstava o vlogi lovca v naravi. Zaradi tega je nujno, da lovska družina organizira razgovor s prosilci za vstop. Tega bi se bilo treba dosledneje posluževati; na ta način bo odstranjen marsikateri problem, s katerim se sedaj ubadajo lovske družine. Prosilcu je treba pojasniti obveznosti, ki ga čakajo v LD. Posebno je treba poudariti, da osnovna naloga lovca ni streljanje, ampak gojitev in varstvo divjadi. Marsikdo, ki je imel napačno predstavo o lovstvu in lovcu, bo po takem razgovoru umaknil prošnjo za sprejem. Šele ko prosilec preide to prvo sekcijo in je sprejet v LD, se prične z njim sistematično delo.

Lovska družina mora izdelati program dela s pripravniki in zagotoviti logično zaporedje izvajanja. Vsaka LD mora pripravniku zagotoviti potrebno strokovno literaturo, v prvi vrsti Zakon o varstvu, gojitvi in lovu divjadi ter o upravljanju lovišč, Slovenski lovski priručnik in pravila ter poslovnik LD. Brez tega pripravnik ne bo mogel delati. In nikjer ni rečeno, da mora LD to literaturo nuditi brezplačno. Če pripravnik ne bo seznanjen o temeljnih zadevah,

Javno tožilstvo

Socialistične republike Slovenije

Št.: Ktr. 286/81-3/MD-bt

V Ljubljani, 6. 11. 1981

Lovski zvezi Slovenije

Ljubljana

Župančičeva 9

V zvezi z nekaterimi spornimi razlagami kaznivega dejanja nezakonitega lova, po 159. členu kazenskega zakona SR Slovenije (KZ SI), so bila na Javnem tožilstvu SR Slovenije sprejeta ustrezna stališča. Glede posameznih pojmov tega kaznivega dejanja so bila namreč sprejeta naslednja stališča:

Za nedoločen pojem »divjad večje vrednosti« iz 2. odstavka 159. člena KZ SI se določi vrednost divjadi nad 30 000 dinarjev. Vrednost divjadi nad 30 000 dinarjev lahko opredelimo kot »divjad večje vrednosti« predvsem glede na vrednosti divjadi, razvidne iz Odredbe o odškodninskem ceniku za povračilo škode na divjadi (Uradni list SRS, št. 22/81). Po tem ceniku sta najvišje ovrednotena medved in kozorog in sicer na 60 000 dinarjev, 500 dinarjev pa je najnižji znesek za prizadejano škodo na divjadi. Znesek nad 30 000 din tedaj ustrezno opredeljuje večjo vrednost divjadi, saj to vrednost po odškodninskem ceniku dosega poleg medveda in kozoroga le še ris (40 000 dinarjev).

V primerih, ko gre za izveden nezakonit lov na več divjih živali in so podani znaki nadaljevanega kaznivega dejanja po 159. členu KZ SI, je potrebno vrednost posameznih živali seštevati.

Za hujšo obliko kaznivega dejanja po 2. odstavku 159. člena KZ SI pridejo v poštev seveda tudi primeri, ko vrednost divjadi ne presega 30 000 dinarjev, pa gre za pomembno divjad po predpisih o lovstvu ali ko je storjeno dejanje v varstveni dobi ali v skupini najmanj treh krivolovcev oz. divjih lovcev.

Po 2. odstavku 159. člena KZ SI lahko za »pomembno divjad po predpisih o lovstvu« opredelimo tisto divjad, ki je zavarovana s predpisi, predvidenimi v 14. členu Zakona o varstvu, gojitvi in lovu divjadi ter o upravljanju lovišč. Za »redke ali zredčene vrste divjadi, katerih lov je prepovedan«, pa kot element kaznivega dejanja po 3. odstavku 159. člena KZ SI lahko štejemo vso divjad, navedeno v 12. členu citiranega zakona.

Pri kaznivem dejanju nezakonitega lova je potrebno še opozoriti, da je tako dejanje lahko storjeno v lastnem kakor v tujem lovišču, storilec pa je lahko vsakdo, torej tudi član lovske družine ali strokovni delavec v TOZD, ki upravlja lovišče.

Javni tožilec SRS:
Bojan Škrk s. r.

Iz kazenskega zakona SR Slovenije:

Nezakonit lov

159. člen

1. Kdor brez dovoljenja ali sicer neupravičeno lovi in ubije ali rani divjo žival ali jo ujame živo, se kaznuje z denarno kaznijo ali z zaporom do šestih mesecev.

2. Če gre pri dejanju iz prvega odstavka tega člena za divjad večje vrednosti ali divjad, pomembno po predpisih o lovstvu, ali je dejanje storjeno med varstveno dobo ali v skupini, se storilec kaznuje z zaporom do enega leta.

3. Kdor lovi redke ali zredčene vrste divjadi, katerih lov je prepovedan, kdor lovi brez posebnega dovoljenja divjad določene vrste, za katero je potrebno tako dovoljenje, kdor lovi na način ali s sredstvi, s katerimi se divjad množično pokončuje, ali kdor lovi s pomočjo motornega vozila ali žarometa, se kaznuje z zaporom od treh mesecev do treh let.

Odredba o odškodninskem ceniku za povračilo škode na divjadi je objavljena tudi v glasilu Lovec, št. 9/1981.

tudi ne moremo od njega zahtevati, da se bo predpisov držal. Seveda je pripravniku treba tudi takoj vročiti Dnevnik dela. Znani so mi primeri, da so pripravniki neposredno pred teoretičnim delom izpita iskali dnevnike, da bi vanje vpisali svoje delo. Najbrž tega ni potrebno razlagati. Podobno je tudi z lovskim priročnikom. Po njem mora pripravnik segati od prvega dne, ne pa, da ga prične listati šele neposredno pred izpitom. Tudi starejši lovci moramo česče segati po tem učbeniku, da svoje znanje obnovimo.

Pripravnik mora kmalu spoznati meje lovišča. Z njimi se seznanjajo, ko z mentorjem obhodi lovišče. Učenje je treba razporediti tako, da je zagotovljena povezanost. Tako naj bo v lovopustu večji poudarek na delu v lovišču, v lovni sezoni pa na spretnostih pri izvajanju lova.

Pri delu v lovišču naj pripravnik ne bo zgolj cenena delovna sila, ampak naj se prvenstveno nauči raznih opravil. Izhajajoč iz tega, je tudi samo po sebi umevno, da bo pripravnik moral v tem obdobju delati dalj časa kot drugi člani. V nobenem primeru pa ni dopustno, da bi pripravnik svoje obvezno delo nadomestil s plačilom, ali da to delo izvršijo drugi. Pri obveznem delu je namreč osnovni namen pripravnika naučiti, kako se naredi visoka preža, krmišče, valilnica, solnica, vsadi drevesce itd.

Pripravnik se tudi ne bo naučil lovskih spretnosti, lovskih veščin, če bo samo gonjač na skupnih lovih. Ta napaka se dogaja skoraj v vseh lovskih družinah. Pripravnika je treba naučiti izvajanja posamičnih in skupinskih lovov. Treba mu je omogočiti, da uplenjeno divjad iztrebi, da odere kožuharja, očisti trofejo in pripravi plen za transport. Pri čakanju na preži ali pri zalazu učimo pripravnika ocenjevati divjad v naravi in spoznavati njene sledove, mu razlagamo njene navade in podobno. Mentor mora izkoristiti vsak dogodek in pripetljaj za uspešen pouk.

Posebno vprašanje je seznanjanje pripravnika z lovskimi šegami in navadami. Tempo življenja je glavni razlog, da lovske običaje opuščamo. Naj se mar lov izrodi v golo mesarjenje? Ali res kmalu ne bomo mogli več govoriti o plemenitem odnosu lovca do divjadi? Ni odveč omeniti tudi oblačenje lovcev! Le pogledjmo, kako smo oblečeni na pri-

S stojišč na zbornem mestu in nato na drugi pogon

Foto S. Lenardič

mer na skupnih lovih. Udeleženci so v vsemogočih oblekah, od umazanih in oguljenih delovnih z nemožnimi čepicami do kavbojskih z mehikanskimi klobuki.

Zanemariti tudi ne smemo pouka o balistiki in ravnanju z orožjem. Lovec mora ravnati z orožjem tako, da je varno za stvari in reči v njegovi okolici. In strel na divjad mora biti lovsko pravičen! Zato mora biti lovec izurjen zanesljivo in varno streljati. Iz tega tudi izhaja zahteva, da mora pripravnik izpolniti določeno normo pri streljanju v stoječo tarčo in na umetne golobe.

Pripravnik vpisuje svoje delo v Dnevnik dela. Mentor je dolžan spremljati dnevnik, med drugim tudi zato, da ve, kaj je pripravnik delal pri drugem mentorju, da delo po nepotrebem ne bi bilo podvojeno.

Mentorja sta dolžna pripravnika učiti oz. mu pomagati, da svoje znanje koristno uporablja v praksi, ni pa njuna dolžnost, da pripravnika iščeta in ga prosita, naj postori to in ono. Velja naj načelo, da mora pripravnik k mentorju in ne obratno! Vse delo pa ne leži le na mentorjih. V vzgojo in izobraževanje pripravnikov se mora vključiti vsa lovska družina! Vodjo skupine, v kateri bo delal pripravnik, opozorimo, da pripravniku nameni več pozornosti. Mentorji niso univerzalni ljudje, vsa LD jim je dolžna poma-

gati, da pripravniki pridobijo potrebno praktično znanje. Dosti nalog imata mentor in celotna lovska družina tudi pri izpopolnjevanju pripravnikov v kinologiji, strelstvu in drugem.

S tem pa seveda ni povedano vse o izpopolnjevanju pripravnika in nalogah mentorjev. Moj glavni namen je spodbuditi lovske družine k razmišljanju, kako čim uspešneje po tej poti. V samih lovskih družinah, pri pripravnikih in mentorjih so neštete posebnosti, ki bi jih bilo treba upoštevati, pri čemer pa bistva nikakor ne smemo prezreti.

Položaj in mesto mentorja v lovski družini

Iz vsega, o čemer smo do sedaj razmišljali, sledi logičen zaključek, da kakovostno in dosledno delo mentorja v lovski družini terja dosti časa, ki ga mora žrtvovati za opravljanje svoje naloge. Delo mentorja je treba tudi pravilno vrednotiti. Če bi izvajali pravilno in načrtno selekcijo, potem bi se število članov lovske družine, primernih za mentorje, zelo zmanjšalo. Številčno srednje velika LD bi po moji oceni lahko izbrala šest do osem mentorjev, ki bi po svojih sposobnostih zadovoljevali. Ob tem se pa takoj pojavlja vprašanje, koliko novih članov lovska družina sploh lahko sprejme.

Menim, da le toliko, kolikor ima razpoložljivih mentorjev. Če ima lovska družina na primer šest mentorjev, bi lahko sprejela le tri nove člane, drugi prosilci bi pa morali počakati, ko bosta mentorja prosta. To mnenje ponujem v razpravo, stališča bodo verjetno deljena. Tudi mojster v obrtni delavnici ne more sprejeti v uk neomejenega števila vajencev, ampak le toliko, kolikor jih je možno vzeti v uk.

Nadalje bi bilo potrebno razmisliti, koliko naj mentorje obremenjujemo še z drugim delom v LD ov. v lovišču. Učenje pripravnika je zahtevna naloga, zato ne bi bilo prav mentorjem nalagati še raznih del, ki jih lahko opravijo drugi člani LD. Seveda je pa vzporedno s tem tudi vprašanje odgovornosti mentorja za svoje delo. V primeru, da mentor priporoči za lovski izpit nepripravljenega pripravnika, je treba smatrati, kakor da ni opravil svojih dolžnosti v LD, iz česar izhajajo posledice, ki jih predpisuje lovska družina za neizvršene dolžnosti. Če se bomo postavili na tako stališče, potem bodo mentorji resneje delali s pripravniki in tudi uspehi bodo boljši. Ni mi znano, da bi doslej kak mentor odgovarjal pred lovsko družino, ker je zaupani mu pripravnik trikrat padel pri izpitu. Vedno je bil za to kriv pripravnik sam, čeprav temu vselej le ni tako.

Mentorja bi morala poročati izvršnemu odboru LD o pripravnikovem delu v pripravniški dobi. Prvo po-

ročilo naj bi bilo nekako konec polletnega staža. Če pripravnik v tem času ni pokazal zanimanja in če je zanemarjal svoje obveznosti, ga je treba opozoriti. Kolikor opozorilo ne zaleže in se taka praksa nadaljuje, bi lovska družina morala razpravljati o pripravnikovem nadaljnjem članstvu. S takim postopkom bi se izognili mnogim kasnejšim nevšečnostim. Poudariti pa je treba, da se moramo v takih primerih lepo, tovariško pogovoriti s pripravnikom, toda z odprto, jasno besedo, ne da bi dejstva zavijali in meglili.

Ko pripravnik opravi lovski izpit in postane izprašani lovec, ne bi smela prenehati skrb LD za njegovo nadaljnje usposabljanje. V določeni obliki se mora mentorstvo pri njem nadaljevati. Saj z opravljenim izpitom mlad lovec še ne postane univerzalen lovski strokovnjak. Omejevanje pravice do odstrela, kar se prakticira v mnogih lovskih družinah, nikakor ne more biti oblika nadaljnega izpopolnjevanja. Mlademu lovcu je treba nuditi priložnost, da se uveljavi, da se strokovno izpopolnjuje in pripravlja na samostojno delo v lovišču.

Pred lovske organizacije se iz dneva v dan postavljajo vse zahtevnejše in odgovornejše naloge. To pa zahteva vedno več strokovnosti pri delu.

Dosegli jo bomo z načrtnim delom pri izobraževanju. Pričeti pa je treba takoj na začetku, od trenutka, ko občan stopi v lovske vrste.

Pomen obveščanja v lovstvu (LD, ZLD)

Samo Burnik

Sestava članstva naših lovskih družin po starosti, spolu, izobrazbi, družbenem položaju, premoženjskem stanju... se od ene do druge lovske družine razlikuje. Deloma se to odraža tudi v družbenih odnosih v lovskih družinah, kakor tudi v odnosih lovskih družin (LD) in lovskih zvez (ZLD) do širše družbene skupnosti.

Pri tako raznoliki sestavi članstva je razumljivo, da se v LD srečujemo s številnimi različnimi družbenimi interesi posameznikov in sku-

pin, kar je potrebno usklajevati na osnovah samoupravnega pluralizma interesov. Ker so odnosi med člani lovskih organizacij na vseh ravneh le sestavni del celotnih družbenih odnosov naše socialistične samoupravne ureditve, je jasno, da se tu podobno kakor v širši družbi srečujemo tudi z negativnimi težnjami, ki niso v skladu s splošnimi in širšimi družbenimi interesi, ampak so v skrajnih primerih z njimi celo v nasprotju. V vsakodnevni praksi opazamo, da vodijo različne ljudi v

članstvo takih amaterskih društev, kot je LD, precej različni nagibi; vse od doslednega zavzemanja za varstvo človekovega okolja, katerega sestavni del sta tudi živalski in rastlinski svet, pa tja do želje po uveljavljanju, ugledu, iskanju raznih koristi in ugodnosti ter privilegijev.

Čim boljše in čim stvarnejše je obveščanje v lovski organizaciji na vseh ravneh — tako med izvoljenimi organi upravljanja in članstvom kakor tudi prek delegatov, ki zastopajo interese lovske organizacije — tem bolj bomo onemogočili uveljavljanje raznih negativnih teženj posameznikov ali skupin, ki nastopajo kot nosilci zastarelih pojmovanj, ali pa ljudi, ki gledajo na stvari samo skozi ozke egoistične ali lokalistične naočnike in dajejo ne le napačne informacije, temveč navajajo tudi lažne in napačne številke. V krogih, kjer poteka glavni pretok informacij z golj ali v večji meri le po gostilnah in drugih lokalih, lahko skoraj vedno ugotovimo, da je obveščena članstva LD neustrezna, premajhna ali popolnoma nezadovoljiva, kar onemogoča možnosti za vsestransko zavzetost vseh lovcev v zadevah, ki se nanašajo na gojitev in varstvo divjadi, upravljanje lovišča in skrb za ohranitev naravnega okolja.

Nesmotno je, da v mnogih LD ne varčujejo z družbenimi sredstvi, kadar se postavlja vprašanje opreme, graditve lovskih koč, pripravljanja raznih proslav, piknikov in podobnega, po drugi strani pa varčujejo z denarjem za nabavo papirja za zapisnike in obvestila o pomembnejših sklepih ali dogovorih, sprejetih na sestankih upravnih in drugih organov LD, ki jih je članom potrebno vročiti že zato, da so seznanjeni vsaj z najosnovnejšim dogajanjem v LD.

Problem obveščanja je sicer mogoče rešiti na več načinov, npr. z razobežanjem zapisnikov in drugih obvestil na javnih mestih, s pisnim obveščanjem vsakega člana ipd. Katerega načina ali kombinacije različnih načinov se bomo posluževali, je stvar presoje.

Še vedno pa se srečujemo s primeri, ko člani, zadolženi za obveščanje v »družini«, s prezirno zavračajo zahteve lovcev po stvarnem in popolnejšem obveščanju, češ da se vsak dovolj dobro seznanja s sklepi in stališči že s tem, ko je prisoten na zborih skupščine. V ozadju takih in podobnih odgovorov se ne-

redko skrivajo ne le neznanje ali nepoučnost o ustavno utemeljenih pravicah delovnih ljudi in občanov ter s tem tudi članov društev, ampak čisto tudi prikrita težnje po manipuliranju s širšim krogom ljudi, vključenih v lovsko organizacijo, in še razne druge negativne težnje. Niti še ni dovolj, da je le formalno priznana pravica vsem članom do udeležbe na sestankih upravnih in drugih organov lovskih družin in zvez. Dejansko bi morala biti omogočena udeležba na takih sestankih slehernemu zainteresiranemu občanu.

Po drugi strani slabo obveščanje tudi zmanjšuje možnosti nadzora članstva nad delom izvoljenih organov. Rado se dogaja, da obveščanje začne šepati prav tedaj, ko se v LD pojavijo kakšni pereči problemi. To, se razume, samo še bolj onemogoča njihovo hitro in uspešno reševanje.

Kakšna naj bo stalna praksa seznanjanja vseh lovcev z dogajanjem v LD, ZLD, je v veliki meri odvisno, poleg od že omenjenega tudi od same številčnosti članstva. Praviloma je obveščeno v organizacijah, društvih z manjšim številom članov popolnejša in boljša kakor tam, kjer je veliko njihovo število. Seveda so tudi izjeme, saj tudi v majhnih družinah posamezniki lahko ovirajo nemoten pretok informacij med vodilnimi in članstvom. V primerih, ko zadovoljivo obveščanje iz kakršnihkoli nagibov ovirajo ljudje na vodilnih mestih (v LD ali ZLD), člani sami velikokrat pozabljamo na svojo samoupravno pravico in dolžnost do odpoklica in zamenjave takih ljudi.

Osnovni način usklajevanja interesov je v naši družbi — na ekonomskem, političnem in drugih področjih, torej tudi v lovstvu — samoupravno sporazumevanje in družbeno dogovarjanje. V samoupravnih družbenih odnosih se tudi v lovstvu čedalje bolj utrjuje zavest, da najboljša rešitev lahko poiščejo prizadeti sami. To spoznanje se pa, kot vemo, ne oblikuje kar čez noč, zato so potrebni organizirani napor. Pa vendar smo v lovstvu prav na tem področju dosegli vidne uspehe s sprejetjem »Samoupravnega sporazuma o enotnih gojitvenih smernicah v SR Sloveniji v letih od 1980 do 1985«. Način seznanjanja širokega kroga lovcev s tem samoupravnim aktom je bil nedvomno zelo dober. Vprašati pa se moramo, če so tudi prizadevanja za dosledno ures-

Lovci so odstranili ograjo ob njivi in krmni ohrovt je na voljo divjadi v zimski stiski
Foto L. Černe

ničevanje smernic sporazuma dovolj velika (še posebno tistih delov, ki se nanašajo na zaščito male divjadi in redkih vrst divjadi).

Tu lahko vidimo, da zgolj dobro obveščanje ni še vse, če družbena zavest lovcev še ni dorasla spoznanjem, ki jih zajema in ureja samoupravni akt. Kljub utemeljenim zahtevam za zaščito redkejših vrst male divjadi pa vse LD še sedaj ne upoštevajo, ali vsaj ne v celoti, sklepov teh smernic.

Tako se po nekaterih lov. družinah npr. še srečujemo z žolčnimi raz-

pravami o izvajanju zaščite divjega zajca (ali naj se zaščiti 1/4 zajčjega predela ali ne, ali naj se lovi v posameznih delih lovišča največ 2-krat letno ali ne, ali naj se lov v resnici konča že v decembru...), čeprav smo se s sprejetjem sporazuma obvezali, da ga tudi uresničimo. Odgovor, zakaj se vse lov. družine, kljub ustreznemu obveščanju, dosledno ne držijo določil samoupravnega sporazuma, pa je mogoče treba iskati tudi v premajhnem ali nezadovoljivem kaznovanju kršiteljev sporazuma.

»88 dreves«

Vitomir Mikuletič

Na pobudo skupščine Lovske zveze Jugoslavije, ki je zasedala 14. marca letos v Prištini, je tudi skupščina Lovske zveze Slovenije sklenila, da se v akcijo »88 dreves v spomin na tovariša Tita« vključijo vse slovenske lovске organizacije, ki upravljajo lovišča. V poštev za sajenje pa pride predvsem drevje takih vrst, ki bo pomenilo zlasti obogatitev naravne prehrane divjadi.

Toda akcije ne bo možno izpeljati hkrati v vseh loviščih, predvsem zaradi pomanjkanja ustreznih sadik, pač pa naj bi to nalogo postopoma uresničili v srednjeročnem obdobju.

Temu je namenjena tudi raziskovalna oz. delovna naloga o pridelovanju sadik plodonosnih vrst drevja, ki jo skupaj vodita Inštitut za gozdno in lesno gospodarstvo Slovenije ter delovna skupnost Lovske zveze Slovenije. Že spomladi 1982 bo na voljo okrog 3000 sadik raznih plodonosnih vrst drevja, v naslednjih letih pa bo pridelovanje povečano predvidoma za vse potrebe lovskih organizacij. S tem bo možno uresničiti tudi tisti del srednjeročnih načrtov, ki lovске organizacije obvezujejo vlagati v biotehnična dela.

Strokovni sekretariat LZS — K. B.

Akciji »88 dreves za maršala Tita« smo se pridružili tudi lovci. Glede na to, da beležimo v Sloveniji že vrsto let zmanjševanje kmetijskih površin, ki jih zaraščata grmovje in gozdno drevje, ter potrebo, da izboljšamo prehrambeno osnovo živalstvu, predvsem divjadi, naj bi sadili le plodonosno in ne gozdno drevje. Izbira dreves takih vrst pa ni enostavna, če naj bi bil uspeh zagotovljen. Posamezne drevesne vrste imajo najrazličnejše zahteve glede podnebja, tal, lege, nadmorske višine itd. Zato ne moremo dreves iste vrste saditi kjer koli in pričakovati, da bodo uspevala in obilno rodila, kar je naš cilj. Tudi ni dovolj, da drevesa posadimo in jih nato prepustimo lastnemu razvoju. Ker gre v našem primeru večinoma za sadno, manj pa za gozdno drevje, je treba upoštevati tudi sadjarska pravila.

IZBIRA DREVESNIH VRST

Za naš namen imamo na razpolago le nekaj drevesnih vrst, ki obetajo uspeh. Tu so nekatere gozdne drevesne vrste, iz katerih je človek vzgojil kulturne sorte in sadno drevje. Od gozdnih drevesnih vrst pridejo v poštev divja hruška (drobnica), divja jablana (lesnika), divja češnja, jerebika, mokovec, brek, kostanj in hrast. Od kulturnih vrst pa le hruška, kajti nekaj sort je dokaj odpornih, obilno rodijo in niso preveč zahtevne. Kulturne sorte jabolk za naš namen niso primerne, ker bi sadje pobrali ljudje, divjadi pa ne bi ostalo nič. Izjema bi morda bile nekatere stare sorte, ki pa jih v drevesnicah danes ne gojijo več. Na podobne težave bomo naleteli tudi pri hruškah. Pri vseh vrstah pridejo v poštev le visokodebelna drevesa. Prvič zato, ker so ob primernem zavarovanju varnejša pred škodami od divjadi (zajec, srnjad, jelenjad), in drugič, ker oblikujejo veliko krošnjo, in obilneje rodijo, čeprav malo kasneje.

ZAHTEVE POSAMEZNIH DREVESNIH VRST

Divja hruška (drobnica) je vrsta zmerno celinskega območja in raste v Alpah do 850 m nadmorske višine. Sicer ljubi toplejše lege in globlja tla, bogata z bazami, posebno z apnom. Zato je ne bomo sadili

Divja hruška ali drobnica

Divja jablana ali lesnika

Divja češnja

na vlažnih, hladnih in severnih legah ter na kislih tleh.

Divja jablana (lesnika) ima podobne zahteve. Obe vrsti sta svetlobo-ljubni in preneseta le zelo rahlo zasenčenje.

Divja češnja je pogosto drevo listnatih sestojev. Najbolje uspeva od gričevnatega do sredogorskega sveta na svežih, bogatih in apnenčastih tleh, vendar prenese tudi še nekoliko kislila tla.

Jerebika je dokaj nezahtevna drevesna vrsta in jo štejemo k tako imenovanim pionirskim vrstam. Naseljuje se rada na goljavah, ob robu plazišč in melišč ter je stalna, bolj ali manj pogosta spremljevalka borovih in smrekovih gozdov. Potrebuje kislila tla in obilo svetlobe. Je izredno odporna proti mrazu in jo zato gozdarji pogosto uporabljajo kot predkulturo v mraziščih. Dobro odganja iz panja in je zato primerena za biotehnične ukrepe pri urejanju hudournikov in plazišč. Zaradi takih lastnosti jo lahko sadimo v podnebno in talno neugodnih legah. Pogoji pa je, da ima kot svetlobo-ljubna vrsta dovolj svetlobe. (Preberite tudi članek o jerebiki, objavljen v Lovcu, št. 10/80, na strani 322.)

Mokovec je zelo razširjena drevesna vrsta, njegovo glavno nahajališče je v listnatih gozdovih toplejšega območja. Posamič pa se pojavlja tudi v višjih legah gorskih in sredogorskih gozdov. Ljubi bolj suha, plitva nevtralna tla (rendzine), pojavlja pa se tudi na globljih, rahlo kislih tleh. Je precej počasne rasti.

Brek (breklja) naseljuje pretežno gričevnat svet in je pogost spremljevalec hrastovo-gabrovih gozdov. Kakor mokovec je večinoma posamično primešan drugim drevesnim vrstam. Na vlažnih tleh ne uspeva. Je polsenčna drevesna vrsta toplejših leg. Dobro prenaša nekoliko kislila tla.

Domači kostanj je drevo toplejših predelov na izrazito kislih ali izpranih tleh. Za divjad izredno koristna drevesna vrsta, ki pa se je držita dve slabosti. Plodove nabirajo tudi ljudje in jih divjadi malo ostane, in druga, po vojni se je prek Italije k nam razširil rak kostanjevega luba, ki je uničil mnogo kostanjev. Kljub tej uničujoči bolezni je nekaj dreves ostalo, nekatera pa so jo tudi prebolela. Tako lahko domači kostanj še vedno upoštevamo pri na-

črtovanju nasadov. Plodovi kostanja so odlična krma za divje prašiče, jelenjad, srnjad in muflone.

Divji kostanj je najpogostejše drevo drevoredov in parkov. Raste skoraj povsod, najbolj pa uspeva na globokih, svežih tleh. Divji kostanj pogosto napada bolezen *Guinardia aesculi*, ki povzroča predčasno odpadanje listja. Razmnožujemo ga s plodovi, ki jih sadimo že jeseni, ali pa, kar bolj priporočajo, spomladi, potem ko smo ga čez zimo stratificirali. Plodovi divjega kostanja so odlična krma za jelenjad, druga divjad ga pa ne ceni preveč. (Preberite tudi članek »Lovci, sadite divji kostanj!« v Lovcu, št. 7 — oktober 1967, na strani 207!)

Hrastov je pri nas več vrst: dob, graden, cer, puhavec ali puhasti hrast, črni hrast ali adraš, ki je pri nas zelo redek (pojavlja se kot grm ali nizko drevo le v najtoplejših legah Primorske) in tuji gost — rdeči hrast. Zahteve hrastov posameznih vrst so zelo različne, njihov plod — želod — pa je odlična krma za divjad.

Dob zahteva sveža, vlažna tla in zato raste večinoma v nižinskih predelih (Krakovski gozd). **Graden** je hrast gričevnatega sveta, bolj suhih in odcejenih tal. Zahteva kislo podlago in je pogosto v družbi s kostanjem in rdečim borom. **Cer** raste v družbi z bukvi, gradnom in tudi s puhavcem. Ljubi nekoliko toplejše lege. **Puhavec** je hrast Slovenskega primorja. Raste v toplih, submediteranskih predelih, pretežno na apnenčasti podlagi. Raste počasi.

Rdeči hrast so prinesli v Evropo iz Severne Amerike. Zraste v veliko drevo, z izredno močno krošnjo, tudi v sestoju. Zahteva bolj kislja, globoka in sveža tla. Raste zelo hitro.

Oreh je plemenita drevesna vrsta. Zaradi iskanega in cenjenega lesa so ga veliko posekali in je zato svoj čas pri nas veljala uredba, da je treba za en posekan oreh posaditi tri mlade orehe. Je drevo toplih leg, posebno vinorodnih krajev. Če ga najdemo višje, je to navadno na zavetnih, južnih legah. Potrebuje globoka, sveža, z bazami bogata tla. Je zelo občutljiv za pozne spomladanske slane. Plodove pobirajo šoje, lešnikarji, veverice in polhi. Sadike vzgajajo v sadjarskih drevesnicah, kjer jih praviloma tudi cepijo, saj je oreh predvsem namenjen za pridobivanje plodov. Če ga sadimo kot

Jerebika

Divji kostanj

gozdno drevo, je primerno, da raste posamič ali v manjših šopih z večjo razdaljo med posameznimi drevesi. Pomembno je, da razvije veliko krošnjo kot vsa drevesa, od katerih pričakujemo obilo plodov. Zato naj ima veliko prostora in sonca.

IZBIRA MESTA ZA SAJENJE

Pri izbiri mesta za sajenje moramo upoštevati predvsem zahteve drevesne vrste (lega, nadmorska višina, reakcija tal — kislost, bazičnost). Vsekakor je treba urediti tudi pravno-posestne zadeve glede zemljišča (pogodba z lastnikom, nakup zemljišča ipd.). Zgodi se namreč, da se lastnik premisli in tako lahko pride do spora.

Prostor za sajenje je najbolje izbrati vzdolž roba gozda ali manjše

jase, ki ga kmetijsko ne izkoriščajo. V poštev pridejo tudi poseke, namenjene pogozdovanju, če se pred tem sporazumemo z gozdarji. V ravninskem svetu je možno izkoristiti opuščene pasove manj rodovitnega sveta med njivami in na obrežju vodotokov. Vsekakor pride tu v poštev le sajenje v vrstah.

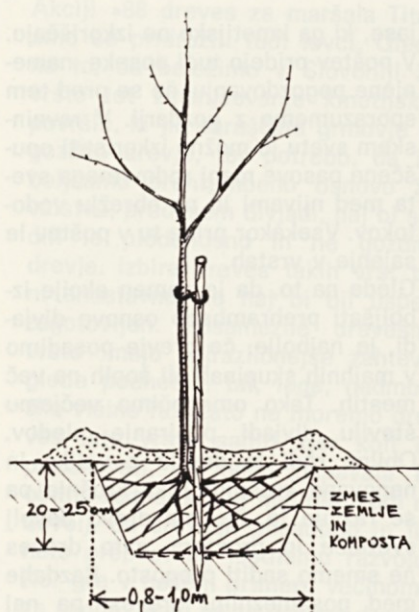
Glede na to, da je namen akcije izboljšati prehrambeno osnovo divjadi, je najbolje, če drevje posadimo v majhnih skupinah ali šopih na več mestih. Tako omogočimo večjemu številu divjadi pobiranje plodov. Obilno rodi le drevje z veliko in negovano krošnjo. Taka krošnja pa se razvije le, če ima drevo dovolj svetlobe in prostora, zato dreves ne smemo saditi pregosto. Razdalje med posameznimi drevesi pa naj ne bodo manjše od 7 m, pri hrastih in kostanjih pa 10—12 m. Zato bomo na jasah ali posekah sadili v šopih po 10—15 dreves, ob robovih gozda pa v eni vrsti.

NAČIN IN ČAS SAJENJA

V večini primerov bomo sadili drevesca, le izjemoma lahko uporabimo seme. Sadike dobimo v gozdarskih ali sadjarskih drevesnicah, sadike nekaterih vrst pa tudi v gozdu (jerebika, mokovec, kostanj, hrast). Sadike naj bodo krepke in zdrave z ravnim deblom in po možnosti enake velikosti (vsaj v šopu). Paziti moramo tudi na videz nasada. Da bo uspeh zagotovljen, moramo skrbno in pravilno saditi. Največ napak se dogaja prav pri sajenju. Večinoma sadijo pregloboko. Tako pridejo korenine v mrtvo zemljo (mrtvico), zato sadike životarijo in v rasti zelo zaostajajo. Krošnje, ki je za nas najpomembnejša, pa skoraj ne razvijejo.

Drevesca sadimo na ta-le način: Na izbranem mestu skopljemo jamo, globoko 20—25 cm, premera 0,8 do 1,0 m. Dno zrahljamo s krampom še 10—15 cm globlje. Nato nasujemo v jamo približno polovico izkopane zemlje, ki smo ji primešali obilo zrelega komposta. V sredino jame zabijemo kol, ki bo opora drevescu. H kolu prislonimo drevesce, ki smo mu prej skrajšali predolge in odrezali suhe ali gnile korenine. Korenine razporedimo enakomerno na vse strani. Nato zasujemo korenine s preostalo zemljo in jo rahlo potlačimo. Drevesce na rahlo, v obliki osmice, privežemo h kolu. To

Sadimo v pozni jeseni, ko se v drevju prenehajo pretakati sokovi in mu odpade listje, ter na spomlad, preden se drevje »prebudi iz zimskega spanja«

je potrebno, ker se bo zemlja usedala in potegnila drevesce navzdol. Kol, če je predolg, odrežemo malo pod krošnjo, da v vetrnem vremenu ne bi poškodoval vej. Če sadimo na nagnjenem zemljišču, spodnji rob nasute zemlje zavarujemo s kamni ali podobnim, da ne bo voda odnašala zemlje. Zemljo okoli drevesca nasujemo tako, da je v sredini (ob debelcu) nižja kakor ob roboh. V tako nastali kotanji se bo zbirala voda, ki jo posajeno drevesce nujno potrebuje.

Sadimo lahko jeseni (november, december) po končani vegetaciji dobi ali spomladi (marec) pred začetkom vegetacije.

ZAVAROVANJE IN OSKRBA SADIK

Posajenih sadik se zelo rada loti divjad. Zato jih moramo zavarovati. Najuspešnejše zavarovanje je z mrežastim rokavom ali z letvicami, povezanimi z žico. Deblo mora biti zavarovano tako dolgo, dokler je lub gladek. Pri gozdnih drevesnih vrstah tako zavarovanje navadno ni potrebno, vsekakor pa moramo na enostavnejši način poskrbeti, da sadik ne odrgne srnjak. Jerebika je temu zelo izpostavljena. Sadno drevje je treba redno obrezovati. To delo naj opravi nekdo, ki se na to spozna. Prav je, da posajenim drevescem

Lesnika — ki s svojimi plodovi leto za letom nahrani prenekatero divjad

Foto B. Krže

redno gnojimo. Najbolje je uporabiti kompleksna gnojila, v kasnejši dobi pa taka, ki vsebujejo več fosforja in kalija ter manj dušika.

NABAVA SADIK

Pri nabavi sadik bomo naleteli najbrž na težave. Na manj pri gozdnih, na več pri sadnih drevesnih vrstah. Sort sadnega drevja, primernih za naš namen, sadjarji namreč večinoma ne goje več. Usmerili so se na pridobivanje plemenitih nizkodebelnih sort, ki rodijo velike in aromatične sadeže. Taka drevesa pa hitro

ostarijo in jih je treba po 15—20 letih zamenjati. Za nas so primerne stare sorte, pri hruškah npr. tepka ali koroška moštnica, vedno pa le visokodebelne, ki pa sedaj niso več moderne in ekonomsko upravičene. Zato bi bila najbrž potrebna posebna gojitev ali morda dogovor s kakim sadjarjem. Ne nazadnje bi bilo treba prevzeti v oskrbo tudi sadovnjake okrog opuščenih ali zanemarenjenih kmetij, saj ni malo primerov, ko sadno drevje že hira sredi gozdnega drevja, ki se je naselilo v opuščenih sadovnjakih in na ruševinah nekdanjih trdnih kmetij.

Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije

Janez Gregori

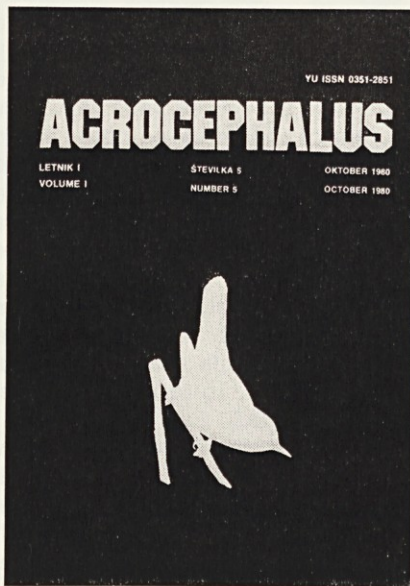
Skupna lastnost Slovencev je prav gotovo ljubezen do ptičev. Zanje so se zanimali že naši predniki, o njihovem opazovanju in proučevanju so nam zapustili številne zapise, nekateri so stari že okoli 200 let. Tudi glasilo Lovca je prejšnje čase namenilo več pozornosti proučevanju ptičev ali ornitologiji; spomnimo se samo številnih zapisov izpod peresa Ivana Šašlja. Kazalo bi na tem področju poživiti dejavnost lovcev, med drugim tudi zato, ker mnoge vrste ptičev zakon in lovci obravnavajo kot divjad.

Opazovalci in proučevalci ptičev so se v preteklosti vedno bolj povezovali med seboj, poteka že 55 let organizirane ornitološke dejavnosti na Slovenskem. Po vojni deluje pod okriljem Prirodoslovnega muzeja Slovenije kot kustodiat za ornitologijo.

Zanimanje za ptiče je postajalo vse večje, naraščalo je število tistih, ki posvečajo pozornost (in denar) njihovu življenju. Zaradi vse živahnejšega delovanja številnih amaterjev je nastala potreba po društvu, ki bi jih povezovalo in usmerjalo. Konec leta 1980 se je želja uresničila, uradno je bilo registrirano društvo, ki deluje pod imenom Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije.

Že iz imena društva je razviden okvir njegove delovne usmeritve. Naše jmo nekatere izmed dejavnosti, ki si jih je društvo zastavilo za svojo nalogo:

- zbirati podatke o gnezdenju, selitvi in prezimovanju ptičev na ozemlju SR Slovenije,
- zbirati podatke o goltivi ptičev,
- prirejati izobraževalne tečaje za člane društva o določanju vrst in o gnezdenju, selitvi ter goltivi ptičev,
- predlagati varstvene ukrepe za posamezna ogrožena območja in za posamezne ogrožene vrste.
- organizirati propagandne akcije s področja varstva ptičev, v sodelovanju z gozdarskimi, lovskimi in kmetijskimi organizacijami,
- sodelovati z jugoslovanskimi in mednarodnimi združenji s področja ornitologije,
- izdajati redne in priložnostne publikacije.

Iz navedenega okvirnega prikaza o delovanju društva izluščimo naloge, ki jim je treba nameniti vso skrb in pozornost:

Ornitološki atlas Slovenije. Priprave potekajo — pri nas že nekaj let — v okviru evropskega ornitološkega atlasa. Bistvo dela je popisovanje (popolno ali tudi delno) gnezdilcev in v zadnjih dveh letih tudi vrst na prezimovanju (zimski ornitološki atlas) po določenih kvadrantih (10 × 10 km), na katere je v ta namen razdeljeno ozemlje Slovenije.

Selitev ptičev na ozemlju Slovenije. To je projekt, s katerim smo šele začeli in bo prav tako vključen v evropski projekt proučevanja selitve ptičev. Izvajali ga bomo v določenih predelih, po evropskih standardih, in bo potekal več let.

Izdajanje revije *Acrocephalus*. Namenjena je raznim vprašanjem z ornitološkega področja. Do sedaj je izšlo 9 števil. Mogoče bo ko ga prvi hip začudilo ime revije. *Acrocephalus* je rodovno ime skupine naših zanimivih ptičev, ki jih poznamo pod imenom trstnice. Revijo pošiljamo širom po svetu, zato je bilo pač treba seči po strokovnem imenu neke zanimive skupine ptičev, tako kot so to storili skoraj vsi ornitološki časopisi po

svetu in izbrali za svoje nazive strokovna imena ptičev. Revija je naše okno v svet in zanjo že dobivamo v zameno številne tuje revije.

Taka je kratka predstavitev našega društva in njegove dejavnosti. Sedaj (november 1981) šteje 123 članov (posameznikov in organizacij), njihovo število pa vztrajno narašča. Število članov je za društvo življenjskega pomena, kajti do sedaj nimamo družbene denarne podpore in moramo kriti vse stroške iz članarine, vključno izdajanje revije. Pri določanju članarine smo se domenili, da je za vse tiste, ki imajo redni dohodek, članarina 500 dinarjev, za učence, dijake in študente pa 100 dinarjev letno. Če se bo število članov zadosti povečalo, jo bomo v bodoče lahko znižali. S plačano članarino si član pridobi vse pravice in ugodnosti, ki mu pripadajo kot članu (predavanja, izleti itd.) in prejema tudi revijo.

Naše društvo predstavljamo širokemu krogu slovenskih lovcev, v prepričanju, da mnogim nudimo prav tisto, kar so si že dolgo želeli: posvetiti se v prostem času — v družbi številnih somišljenikov — poglobljenemu spoznavanju našega bogatega ptičjega sveta. S tem ne bogatimo samo sebe, ampak dokazujemo tudi drugim, da ima naša družba ljudi, ki cenijo naravo in se poglabljajo v njeno spoznavanje. Združeni bomo pokazali svetu, da smo sami kos nalogam, ki jih moramo opraviti, če naj se vključimo v mednarodne programe amaterskega dela v ornitologiji.

Vse, ki želijo sodelovati, vabimo, da se nam pridružijo. Sedež društva je v Ljubljani, Langusova 10, tel. (061) 262 017. V naših vrstah so že nekateri lovci, želimo pa, da bi se pridružili še drugi, iz vseh delov naše domovine.

Nova spoznanja o vedenju in sporazumevanju volkov

Tone Komat

Volk je socialna žival. Njegovo življenje sloni na sožitju in ne v sporih med istovrstnimi osebki. V literaturi se za odnose pri volkovih pogosto uporablja izraz »dominantna hierarhija« (pojem iz sociologije človeka), gledano z vidika odnosov med ljudmi, kar ni najprimernejši izraz. Socialna sestava volčjega krdela je izrazito spreminjajoč se pojav in je pogojena s sezonskimi pojavi v življenju te živalske vrste. Socialna sestava je velikega pomena, predvsem v času parjenja, vzgoje mladičev, premikih krdela in pri lovu zlasti v tem, da volkovi ohranjajo pozitivne pridobitve oz. prednosti lastnega načina življenja, ki se odraža v rangiranju živali. To pa daje večjo možnost, da s skupinskim lovom in z naravno kontrolo prirastka krdela volk kot vrsta vzdrži in živi. Socialno sestavo volčjega krdela so podrobneje raziskovali predvsem pri volkovih v ujetništvu, zato je uporabnost tako pridobljenih spoznanj o prosto živečih živalih še vedno vprašanje: Ujete živali so praktično zaprte v izredno majhnem prostoru, saj se volčje krdelo navadno giblje na več sto km² velikem območju. Obenem pa se pri veliki zgostitvi živali prekomerno in izmaličeno izražajo socialni pojavi med osebki.

Volčje krdelo ali trop, kakor tudi posamezen volk, ima svojo osebnost — svoj značaj. Krdelo kot socialno enoto sestavljajo živali z različnimi značaji (vedenjskimi vzorci), kar se vsekakor odraža na tropu kot celoti. Življenjske možnosti v okolju se spreminjajo, kar se odraža tudi v življenju volčjega krdela. Izguba dobrih »lovcev«, nihanje števila živali, plena, vpliv hudih zim, povečanje socialne napetosti so le del dejavnikov, ki vplivajo na sposobnost krdela, da preživi v boju za obstanek. Študije, narejene po opazovanjih v naravi, kažejo sezonska nihanja odnosa posamezne živali do skupnosti v krdelu, vse od poudarjene samostojnosti do povečane navezanosti na skupnost.

Socialne napetosti se povečajo predvsem pozno pozimi, ko se oblikuje paritveni par v krdelu. Po oploditvi samice se vedenje volkov spremeni in krdelo se zopet lahko uspešneje posveti lovu. Živali se vedejo bolj sproščeno in love po dve do tri skupaj. Teden ali dva pred kotitvijo si breja volkulja izbere brlog. Pri tem jo lahko spremlja tudi samec. Živali v krdelu se v tem času tesneje zblížajo, da bi lahko skupno uspešneje skrbele za volkuljo in mladiče. To je za volkove nedvomno najtežji čas.

Volkulja se sprva udejeva le v okolici brloga. Volčiči so občutljivi, navadno jih nekaj pogine zaradi lakote. Po skotitvi mladičev se živali tropa združijo v manjše skupine. V tem času je tudi bolj opazno poseganje volkov v populacije živali. Z razplodom živali, ki volkovom pomenijo hrano, in ko se mladiči prično gibati vse dalj od brloga, blizu področij, kjer love odrasli, so tudi odnosi med volkovi tesnejši, živali se vedejo bolj razpoloženo. V krdelu se opazi »pozdravljanje«, drgnjenje s smrčki in pojavijo se značilne igre, ki dosežejo višek poleti. Jedo obilno. Vreme je ugodno. Vse to vpliva na vedenje volkov. Mladiči so že popolnoma sposobni slediti odraslim. Odebele se in okrepijo, kar jim omogoča, da prežive zimo. Vse bolj se posvečajo drug drugemu, vse češče se oglašajo z značilnim zavijanjem in z mahanjem repa se pozdravljajo.

Najmočnejši vtis napravita njihova medsebojna naklonjenost in prijaznost. Četudi že odrasli, se love med seboj in »straše« drug drugega tako, da iznenada skočijo na spečega, ali da z višjega mesta skočijo nenadoma pred presenečenega vrstnika. Drug drugemu prinašajo razne predmete, predvsem kose hrane. Radi se tudi postavljajo in »paradirajo« s suhimi vejami ali kostmi v gobcu. Vsekakor je potrebno omeniti tudi kanibalizem med volkovi (volkovi požro volka). Pojavlja se predvsem v ujetništvu. V naravi je redkejši. Povod zanj je lahko, če

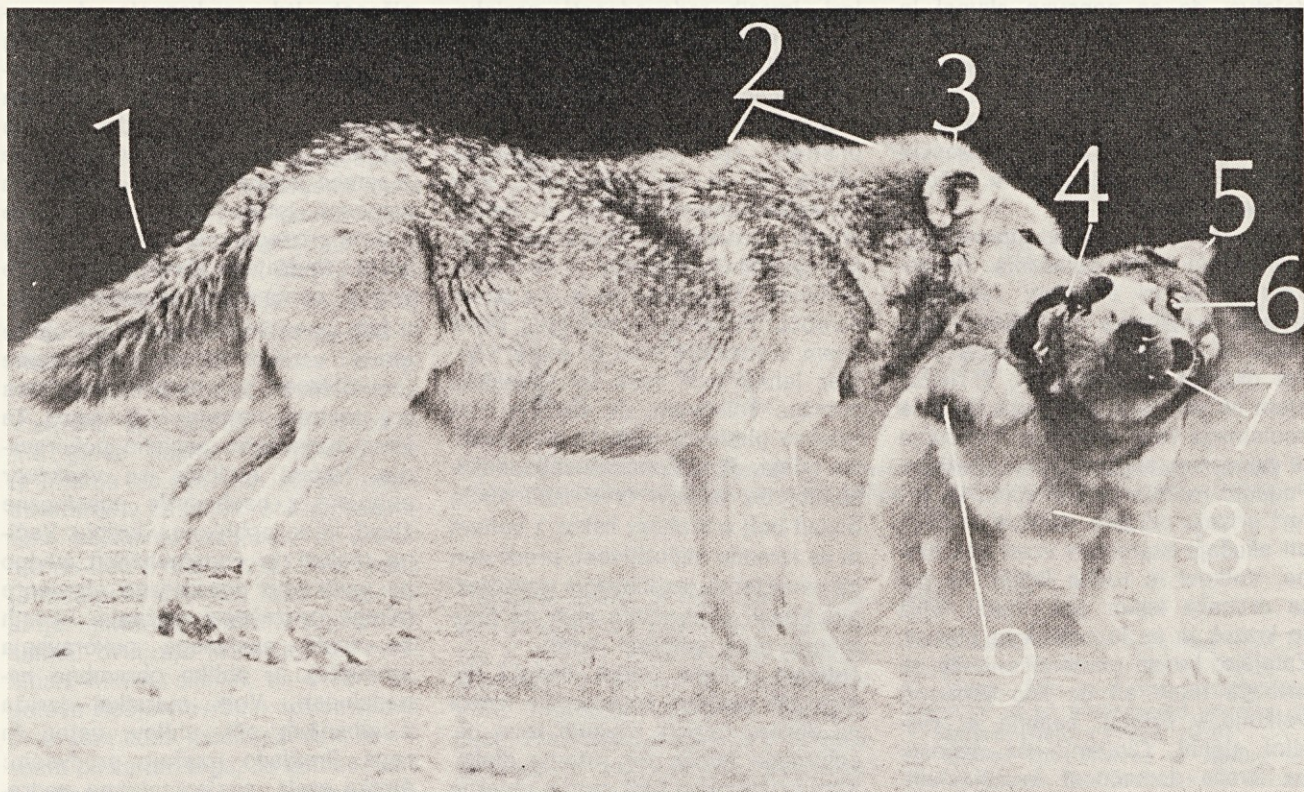
vsiljivec (krdelu tuj volk) zaide v območje krdela ali če ogroža mladiče. Volkove z neznačilnim vedenjem, epileptične mladiče in poškodovane živali uniči lastno krdelo. Sicer pa volkovi istega krdela le redko resno obračunajo med seboj. Vse spore urejajo z obrednim (ritualiziranim) vedenjem, ki zavrne nevarno napadalnost močnejših. Kljub temu pa se spor z močnejšo živaljo lahko krvavo konča, včasih tudi s smrtjo. Opazovanja v naravi so dokazala, da obstajajo v volčjem krdelu ali tropu tri ločene socialne hierarhično organizirane skupine živali:

Skupnost samcev, skupnost samic in sezonsko pogojeno grupiranje živali obeh spolov. V tropu je tipičen A-samec, ki gospoduje vsem drugim samcem. In A-samica, ki dominira nad vsemi volkuljami. Tega samca in to volkuljo so smatrali kot par, ki ima izključno razplojevalno pravico. Ta predpostavka, ki je nastala ob opazovanju živali v ujetništvu, pa ni popolnoma pravilna. V naravi se A-samec namreč ne razburja, če se niže rangirani samec spari z A-volkuljo. Pač pa je A-volkulja zelo prizadevna v tem, da v času parjenja odganja druge volkulje od A-samca. Torej ni A-samec vedno tisti, ki obvezno zaplodi zarod; le-tega pa praviloma vedno skoti A-samica. Potrebno je tudi podrobneje opredeliti pojem o A-živali. A-žival ne vodi vedno lova in ni vedno prva na sledu v snegu. Prav tako tudi nima pri prehrani nobene posebne prednosti pred drugimi. A-žival le v določenem času za določeno nalogo zavzema vodilni socialni položaj v tropu. S temi osnovnimi predpostavkami si značilno sestavo tropa predstavljamo takole:

— Na vrhu sta obe A-živali, samec in samica, stari štiri do pet let. Nato nekaj spolno zrelih v sredini, vodilni teh se imenujejo B-živali. Podrejeni istega spola imajo lastni socialni red z enoletniki pri dnu. Tudi mladiči imajo svoj socialni red.

Živali, kot so volkovi, ki imajo navidezno tako veliko skupnega s člo-

Vedenje volka A-samca pri srečanju s podrejenim volkom B-samcem: 1 — iztegne rep, 2 — nasrši dlako na zatilju, 3 — pritegne uhlje navzad, 4 — dvigne ustne (čobe) in zagrozi z zobovjem.

Pri tem je za vedenje B-samca značilno: 5 — povese uhlje, 6 — pogleda z beločnico, 7 — odpre delno gobec, 8 — nagne telo in delno počene, 9 — dvigne sprednjo šapo.

vekom, pogosto obravnavamo z besednjakom in metodami sociologije človeka. Opisi volčjega tropa v vojaškem smislu, kjer volkovi — vodniki »patruljirajo« po območju in starši vcepljajo »železno« disciplino mladščem, so močno obarvali naše mišljenje o volkovih, ne da bi jih resnično spoznali. Predstava o samcu-lovcu in vodji tropa je napačna. Samica lahko vodi krdelo. Vsekakor imajo samice zelo močan vpliv na aktivnost krdele. Predvsem pa so volkulje tiste, ki izberejo mesto, kjer se krdelo ustavi, »tabori« in lovi 5 do 6 tednov, dokler mladiči niso sposobni slediti odraslim živalim. Na severu, kjer volkovi slede ob selitvah severnim jelenom, je izbira volčjega »taborišča« v tesni povezavi s predvidenimi premiki severnih jelenov. Mlade volkulje so nekoliko hitrejše od mladih samcev in pod določenimi pogoji tudi boljše za lov. Mladiči, ki dorastejo izven krdele (kar je še posebej značilno za naše kraje — op. ur.), se težje prilagodijo življenju v naravi. Odrasle živali postopoma uvajajo mlade v socialno ureditev

krdele, ki je čvrsta, trda, toda nikakor ne kruta. Mladiči uživajo delno prebavljeno hrano, ki jo izbljuvajo odrasle živali. V odsotnosti matere varujejo mladiče druge živali tropa. Mladiči se love, bore, pretepajo in radi krepko grizejo ležeče sovrstnike (v vrat). Te mladostne igre se kasneje sprevržejo v uporabno lovsko tehniko. Do starosti 8 tednov se mladiči drže okolice vhoda v brlog. Kasneje gredo do določenih mest v okolju, kjer ostanejo, dokler starejše živali lovijo. Spretnosti, kako ubiti večjo žival, se morajo naučiti. Loviti miši s sprednjimi nogami in loviti zajce z zobmi pa se hitro nauče sami. Odrasli postanejo z enim letom starosti. Nekateri se ločijo od tropa in žive samotarsko ali pa se pridružijo drugemu tropu, nekateri slede lastnemu krdelu v določeni razdalji, nekateri pa ostanejo zvesti svojemu krdelu. Volkovi se sporazumevajo med seboj na tri načine:

- z oglašanjem (slušni signali),
- s telesno mimiko (vidni signali),
- z dahom (vonjalni signali).

Oglašanje (slušni signali): Volčje zavijanje je poznano marsikomu. Več je bilo špekulacij z naravo in z vlogo volčjega zavijanja kakor z oglašanjem katerekoli druge živali. To je bogat, očarljiv zvok, lahko doni grozljivo in presunljivo, vendar je enostavno sporočilo. V začetku glasnost hitro narašča in se nenadoma prekine. Vsebuje tudi do 12 povezanih ubranih tonov. Kadar zavijajo skupaj, usklajujejo napev in vzbujaajo vtis, da jih zavija več, kakor jih je v resnici. Med zavijanjem lahko leže ali sedé. Vloga volčjega zavijanja je predvsem, da se sporazumevajo na velike razdalje, da sporočajo drug drugemu v neurju in metežu ali na tujem območju kraj, kjer se nahajajo, da se ostali volkovi pridružijo tropu, zlasti pred ali po lovu, ali da opozore na nevarnost, predvsem v bližini brloga. V mirni zimski noči se sliši zavijanje tudi do 10 km daleč. Skupinsko zavijanje predvsem potrjuje tovarštvo in dobro počutje v tropu. Po uspešnem lovu pa volkovi zavijajo zato, da druge volkove obvestijo o hrani, poudarjajo svojo moč ali enostavno

dejstvo, da so ponovno skupaj in da ni nihče poškodovan. Ni dokazov, da bi volkovi zavijali v luno ali da bi zavijali pogosteje v času polne lune. Pogosteje pa zavijajo zvečer in zgodaj zjutraj; najbolj v zimskih mesecih, med parjenjem in v času kotitve mladičev.

Poleg zavijanja volkovi uporabljajo tudi druge vrste oglašanja. Razdelimo jih v tri skupine: renčanje, lajanje in cviljenje oz. ječanje. Renčanje je bilo v divjini ugotovljeno kot grožnja ob hranjenju, z renčanjem pa volk tudi uveljavlja pravice socialnega reda v krdelu. Renčanje je povezano z grozečim vedenjem. Pogosto renčijo tudi mladiči, ko pri igri grizejo odrasle volkove v tilnik ali skušajo starejšim vzeti kos hrane. Volkovi le redko lajajo, če pa, to drugače kakor psi. Volčji lajež je kratek in se le nekajkrat ponovi. Zalajajo, ko so presenečeni, če se približa tujec ali če kdo vznemiri volkuljo v brlogu. Lajanje je svarilni signal. Cviljenje oz. ječanje pa izraža domačnost in zaupnost. Zanimivo je predvsem zato, ker se več vrst glasov pogosto ponavlja in jih smiselno povezujemo s posebnimi oblikami vedenja. Prenašajo največ sporočil in so dejansko oblika osebnega sporazumevanja, nekak volčji jezik. Pogosti so pri pozdravljanju, hranjenju mladičev,

igri, izrazih radovednosti, preiskovanju okolice, tudi izraz strahu itd. Cviljenje oz. ječanje pa je še vedno slabo raziskano. Zgornja meja slišnosti je na frekvenci 26 KHz, onstran sposobnosti človeškega ušesa, to je na frekvencah, kjer se sporazumevajo delfini in deluje »radar« netopirjev. Vloga teh visokofrekvenčnih signalov je še vedno skrivnost. Dokazano pa je, da izredna občutljivost volčjega ušesa, predvsem v območju med 10 in 16 KHz, kjer lahko loči vsak ton posebej, pomaga volkovom, da zaznajo tudi majhne glodavce globoko pod snežno odejo. Ruski znanstveniki dokazujejo, da volkovi love tudi večjo divjad bolj s sluhom kakor z vohom in da izredna občutljivost, predvsem pa neverjetno razlikovanje posameznih tonov, postavljata sluh na prvo mesto med volčjimi čutili. Telesno mimiko (vidni signali) sestavljajo različne spremembe izraza na obrazu (glavi), gibanje repa oz. celotnega telesa ter ježenje dlake. Sem prištevamo tudi vzorce celotne volčje aktivnosti, kot je zalezovanje in preganjanje plena, medsebojne borbe itd. R. Schenkel (1947) je prvi dokumentiral širok razpon volčje obrazne mimike in ga vzporedil z razpoloženjem živali. Enostavno razdelitev izrazov obraza na »sumničenje«, »zaupanje«, »strah«, »po-

nižnost« itd. so kasneje obravnavali v bolj zapletenih oblikah. Sedaj telesno mimiko obravnavajo celoviteje, kot sestavni del celotnega vedenja, z večjim poudarkom na osebnost posamezne živali. Ko se A-samec sreča z nižje rangiranim samcem istega krdele, se togo zravnava z iztegnjenim repom v višini hrbtna. Podrejena žival obrne telo vstran, upogne rep in povesi uhlja. V bolj agresivnih srečanjih pa obrne glavo vstran in zategne ustne (čobe), hkrati pa z beločnicama oces zre postrani navzgor v A-samca. Ta izraz imenujemo pasivno pokoravanje. Načini reakcije so vsekakor pogojeni z osebnostjo posamezne živali, ki se izoblikuje v krdelu. Večina reakcij je enostavnejših, vedno pa vsebujejo posamezne elemente takega grozečega srečanja. Včasih se znaki pasivnega pokoravanja sprevržejo v obliko obrambne napadalnosti. Volk marsikaj izraža z gibanjem oči, uhljev, usten in repa. Prevlado izražajo predvsem: široka stoja, naslanjanje na podrejenega, ki se umakne ali celo vleže na hrbet in urinira na sebe, lahko se mu približa s strani in mu položi sprednje noge na pleča (pogosto med mladiči). Podrejenost ne deluje nevrotično na živali in je nujno potrebna za usklajenost tropa, kar obenem pomeni večjo varnost živali. Izrazi podrejenosti imajo hiter in močan učinek. To so obredni ustaljeni vzorci vedenja, ki vsebujejo zaviralni učinek na agresivnost močnejšega in tako preprečujejo medsebojne fizične poškodbe živali pri vzdrževanju vrstnega reda (stopenj) v tropu. Tretja oblika sporazumevanja, o kateri je znanega zelo malo, so vonjalna sporočila (olfaktorni signali). V naravi A-žival markira (označuje) oz. išče vonjalna sporočila v poprečju enkrat na dve minuti, kar je dokaz izrednega pomena takega načina sporazumevanja. Splošno razširjeno mnenje je, da je osnovna vloga markiranja z dahom označevanje območja krdele in svarilo vsiljivcem. Toda R. Peters (1975), ki je med prvimi preučeval te pojave, je dokazal, da je označevanje območja zaradi zunanjih vsiljivcev le drugotnega pomena. Bistven pomen markiranja območja je dobro počutje domačega tropa. Vonjalna sporočila so osnova pri označevanju »vonjalnih zemljevi-

STEKLINA NA OBMOČJU SR SLOVENIJE

Od 16. oktobra do 15. novembra 1981 so z območja 46 občin laboratorijsko preiskali glede na steklino skupno 550 trupel živali: 401 lisice, 14 psov, 77 mačk, 6 govedi, 1 veverice, 3 zajcev, 24 srn, 3 ovac, 11 jazbecev, 3 kun, 1 polha, 1 podgane, 4 pižmovk in 1 divjega prašiča.

Virološki inštitut Veterinarskega oddelka Biotehniške fakultete v Ljubljani je ugotovil steklino pri 100 živalih z območja 25 občin: Ajdovščina (3 lisice), Celje (1 lisica, 1 mačka), Cerknica (2 lisici), Idrija (4 lisice, 1 mačka), Kamnik (1 lisica), Kranj (3 lisice), Krško (5 lisic), Laško (5 lisic), Lendava (2 lisici), Ljubljana-Bežigrad (1 lisica), Ljubljana-Šiška (1 lisica), Ljubljana-Vič-Rudnik (1 lisica), Logatec (3 lisice), Maribor (2 lisici), Murska Sobota (6 lisic), Nova Gorica (20 lisic, 2 srni in 1 podgana), Postojna (3 lisice), Radlje ob Dravi (2 srni), Sevnica (2 lisici), Slovenska Bistrica (2 lisici), Šentjur pri Celju (1 lisica), Škofja Loka (1 lisica), Šmarje pri Jelšah (4 lisice), Tolmin (12 lisic, 1 mačka in 1 srna) in Vrhnika (4 lisice, 1 mačka in 1 govedo).

Med steklimi živalmi je bilo še vedno največ lisic — 89%, domačih živali 5%, ostalih živali pa 6%.

Bolezen se je razširila na nova območja SR Slovenije, na območja občin Cerknica, Krško in Sevnica, po 5-mesečnem premoru pa je ponovno ugotovljena na območju občine Ljubljana-Bežigrad.

Ljubljana, 26. 11. 1981

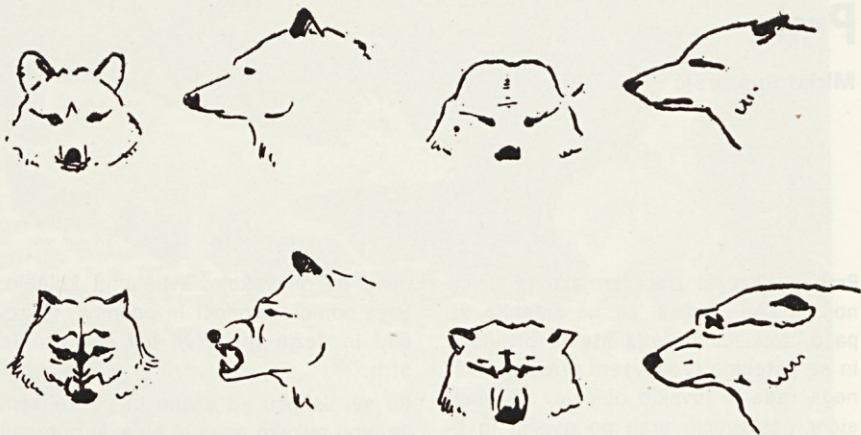
Republiška veterinarska uprava

dov« za živali, ki si na ta način ustvarjajo tovrstne slike določenega območja. Po njih se natančno orientirajo pri svojem gibanju. Ti znaki obenem pomagajo volkovom, da se medsebojno sporazumevajo, četudi je krdelo razbito. Z »branjem« daha lahko žival ugotovi, na katerem področju je bil pred kratkim lov, če je določeni član na tem področju, ali kdo oz. s kom je prišel na to področje itd. »To,« piše Peters, »lahko zagotovi najustreznejšo uporabo vseh področij znotraj območja.«

Vonjalno sporočanje lahko razdelimo glede načina sporočanja na: uriniranje (scanje) z dvignjeno nogo, uriniranje v čepečem stanju, razmetano odlaganje iztrebkov in grebenje po tleh (Peters 1975). Prvi način je najpomembnejši. Tako najpogosteje markirajo A-živali, v glavnem samci. Urinirajo (mokrijo) po koreninah, štorih, skalah, da s tem zagotove večjo površino izhlapevanja in s tem tudi močnejši dah, predvsem pa zaradi tega, da učinek daha ne zmanjšata sneg ali mokra zemlja. Izločanje blata spodbudi analne žleze, da v blato izločajo osebni dah živali. Razmetavanje iztrebkov z nogami, ne le da deluje kot viden izraz dominacije A-živali, služi obenem drugemu namenu. V iztrebek se izloči namreč izloček žlez med prsti, ki prav tako v razmetane delce iztrebka vtisnejo osebni dah živali. Volkovi vzdržujejo vonjalna sporočila tako, da vsake tri tedne redno obišečejo vsak predel svojega območja. Premikajo se po stalnih stečinah. Celotno območje volčjega tropa je posejano z vonjalnimi sporočili, ki so v večji meri osredotočena okrog stalnih, najbolj obiskovanih točk (križišča stečin, prehodi prek vode itd.). Dah nedvomno odvrta vsiljivce, toda njegov večji pomen je v organizaciji prostorske razporeditve domačega krde. Prav tako pomaga najti volkovom prosta območja in samotarjem poiskati partnerja, jedro novega krde.

Tekočina iz žlez oblikuje tudi druge olfaktorne dražljaje, ki imajo pomembno vlogo v sporazumevanju. O teh vemo le malo. Primer je ovohavanje zadnjične odprtine, kar je skupno odraslim živalim, predvsem prevladujočim. Samice se le redko ovohavajo, razen v času parjenja, ko jih, kakor tudi samce, zdraži močan dah iz spolovila. Ostale žleze so še: žleza na korenu repa, kar je običajno vidno kot temen vzorec trdno

Obrazna mimika volka. Zgoraj — z leve: samozavest, miroljubnost; spodaj — z leve: razdraženost, nezaupanje (iz knjige M. Zei, Iz življenja sesalcev, 1957)

zlepljene dlake, in lični žlezi. Poseben pomen ima tudi vidno markiranje z iztrebki. Žival z njimi markira predmete, ki so tuji ali nevarni drugim, predvsem mladičem (odkrite pasti, zastrupljena vaba itd.). Izredna sposobnost razločevanja posameznih vonjev in prav neverjetno razvit vonjalni spomin je eden izmed ključev za razumevanje vedenja teh živali. Dolg volčji gobec ni v toliki meri posledica razvitega organa za voh, kakor razvoja močnih čeljusti, kot razvojne prilagoditve načinu prehranjevanja.

Z opazovanjem so ugotovili še drugo vrsto sporazumevanj med volkovi, kar je nedosegljivo človeškim čutilom. Dokazano je, da se volkovi sporazumevajo med seboj, četudi človek ne zazna slušnih sporočil med njimi in čeprav se med seboj ne vidijo (lahko so obrnjeni s hrbti drug od drugega, zakriti iz drevesi ali drugimi ovirami). Toda, če se ena žival zazre v določeno smer, spontano tako reagirajo vse ostale. Poznavanje volčjega medsebojnega sporazumevanja je slabo raziskano in zasnovano napačno na prepričanju, da se te živali sorazmerno enostavno sporazumevajo. Volkovi se oglašajo z zvoki, ki jih ne slišimo, in se sporazumevajo z izrazi, ki jih tudi drugače ne zaznamo. Popolnoma pa nam je tuj in nepredstavljen njihov svet vonjav (dahov). Šele ko bo človek vse načine sporazumevanja volkov celoviteje opazoval in obravnaval v popolni medsebojni soodvisnosti, z vsemi potrebnimi tehničnimi pripomočki in ob ustrezni znanstveni metodi, bo izvedel še kaj več o tej izjemni živali.

Viri:

- B. H. Lopez: Of Wolves and men (N. Y. Charles Scribner's sons, 1978)
- D. Mech: The wolf the ecology and behavior of an endangered species (N. Y. Natural History Press, 1970)
- A. Murie: The Wolves of Mount Mc Kinley (Wash. D. C.: Fauna of the National Parks, 1944)
- G. A. Novikov: Carnivorous Mammals of the fauna of the USSR (Moscow, 1956)
- A. Stroganov: Carnivorous Mammals of Siberia (Moscow, 1962)
- R. P. Peters: Scent-marking in Wolves (American scientist 63/6, 628—37, 1975)
- E. Zimen: Social Dynamics of the Wolf pack (iz dela M. Fox: The Wild Canids, str. 336—62), (Van Nostrand Reinhold, 1975)
- R. Schenkel: Expression Studies of Wolves (Behaviour I. 81—129, 1947)

Prsk

Mirko Šušteršič

Prsk je čas, ki trapi srnjake in lovce noč in dan. Srnjaki se ne zmenijo za pašo, zapuščajo svoja stalna bivališča in se potepajo proti vsem pravilom hišnega reda in lovskih običajev ob vseh sicer nemogočih urah po gozdih in livadah. Lovci se izneverjajo večernim krožkom in zaročenkam, so površni in nervozni pri delu in pri ženicah ter uhajajo z doma, da se klatijo po hostah. Srnjaki iščejo in begajo za srnami, lovci za srnjaki. Srne cvilijo in vekajo, lovci jih z vsemi mogočimi piščalmi in trobenticami dobro in slabo oponašajo,

sami pa ne vekajo, kvečjemu kolnejo. Brez odmora, ponoči in podnevi, v vročini in dežju gre divji lov čez drn in strn.

Po sv. Jakobu se začne in po velikem šmarnu nekako neha ta ples, ki potegne srnjaku in lovcu meso z reber. Kake tri tedne traja prsk, kake tri tedne se nanj pripravljata srnjak in lovec in kake tri tedne potem oba počivata — srnjak brez besed, lovec pa ob pomenkih podživljanja. Za pripravo ima lovec vsekako več opravka, ker mora preskusiti piščali, slamice, čivinke in druge trob-

V počastitev ing. Mirka Šušteršiča, enega izmed najzaslužnejših mož v zgodovini slovenske lovske besede, ki letos praznuje svoj 90-letni življenjski jubilej, objavljamo njegovo zgodbo, ki jo je napisal in objavil v Lovcu leta 1936. To je v letu, ko je prijel za krmilo slovenskega lovskega glasila in ga potem uspešno vodil kot urednik kar 23 let.

Duhovita zgodba »Prsk« je bila drugič natisnjena 36 let pozneje v Šušteršičevi knjigi »Po mojih lovskih stezah«, katero je posvetil svojemu »dobremu očetu, ki mu je bil nepozaben lovski učitelj, in svojemu ljubljenu sinu Mirku, lovcu in partizanu, ki je mlado življenje žrtvoval za našo svobodo«.

Sicer pa o častitljivem jubilanu govori poseben prispevek na 420. in 421. strani te številke.

Uredniški odbor

Urednik glasila Lovec, ing. Mirko Šušteršič na lovu v Savinjskih planinah, leta 1948

lje, učiti se pivkanja, javkanja in ve-kanja, morda tudi na zelen list, in pristreliti risanico. Poleg tega mora iz knjig in pri učenih lovcih zvedeti, kateri dan v mesecu, tednu ali pred in po ščipu je najugodnejši, katera ura tistega dne, kolikokrat zaporedoma naj pivkne ali javkne, v kolikih presledkih naj spušča kitice po gozdu in koliko na enem mestu. Na jasnem si mora biti, ali naj gre klicat pred dežjem ali po plohi, v soparnem ali hladnem dnevu, ob vetru ali zatišju ter še o neštetem drugem.

Srnjak pa, ta preklicani potepin, nima teh skrbi in se ne meni za drugo kot za srno, kje jo bo zatél in zaskočil in kako bo hitreje in večkrat menjal nevesto. Tri tedne je kratek čas zanj in za lovca. Srnjak se tudi ne meni za ploho in soparico, ne šteje tednov, ker ne zna šteti niti do treh, pa se ženi kar po eno in eno lepo zaporedoma, brez prič in godcev. Še alimenti ga ne skrbe. Morda ga lovci preganjajo iz gole zavisti za njegovo zlato prostost. Prav gotovo je zavidanja vreden. Srne so pa tudi pametne ženice — pravi zgled — ki se zaradi ženinovega vasovanja pri sosedih ne razburjajo. Še celo kaj hitro se naveličajo potepuha in ga same poženo tovarišici v naročje. Lovec pa včasih še na lov ne sme — zaradi prevelike zvestobe.

Srnjakov vse to ne moti in se v polnem prsku tudi ne dajo dosti begati in nimajo časa za razne klice. Kar nič poslušni niso, samo za srnami se pode na gluho in slepo. Bolj pozorni so, preden je prsk v polnem teku, ko je še redka srna pojava. Še bolj ubogljivi so,

zlasti starejši silaki, ko postajajo srne trdosrčne in ne obrajtajo več fantovanja. Taki glavani so se namreč takoj spočetka sprskali, ko so šibkejšje odbili in so šli že pred koncem domov počivat. In če potem slišijo v bližini kak mehek srnji glasek, ne odole vabilu, ker je prva trudnost že bolj ali manj prešla, oziroma se jim zbudi zavist in jeza, če okrog gospodarjevega doma podi pritepenec zapoznelo javkajočo nevesto.

Za goljufanje takega silaka, kakor za posnemanje vseh srnjih čustvenih izlivov pa najbolj upoštevam zelen list, ki daje, z ustno votlino moduliran, najbolj naraven glas. Tako zelo priveže srnjaka, da ne zameri sprevrženim klicem, ki se zmaličijo vedno in baš takrat najpogosteje, ko bi bilo najmanj treba.

Dovolj je bilo bukovega listja, da mi ni moglo zmanjkati instrumentov, pa sem šel v lovišče pod sive gorenjske gore barat srnjake o počutkih. Po pratiki ni kazalo najboljših dni. Toda sv. Jakob je bil precej dobro zakuril, tako da so se že gotovo vnela mlada in hrepeneča srca. Iz previdnosti sva sedla z mojim pomočnikom na rob cvetočega planinskega travnika. Ali ga bo lakota ali pa klic spravil na noge, sem si mislil in prav lagodno pivkal in javkal na bukov list. Razen živinskih muh, ki jim tam pravijo cecovti, in nekaj cvilečih komarjev se ni javilo nič posebnega. Potekla je dobra ura tihote, ko se oglasi za hrptom iz doline: Hej, juhu-hu-huj! Od vseh obronkov se je odbilo in ponavljalo v vseh legah in variantah sopranov in baritonov. Skoraj sem pogoltnil list z ustnic od samega vznemirjenja nad tem silnim odzivom in kar samo me je dvignilo. Sonce se je že oprijemalo reza gorskega venca na zahodu.

Malo v zadregi sva se s spremljevalcem zmuznila za robom proti drugim rovtom v ozadju. Ko se je že mračilo, se izmota izza grmovja srnjak, ki je bil tam dober znanec. Morda je prišel iz usmiljenja, ko je videl, kako naju povsod preganja vrisk planšarjev in planincev. Hitro naslonim risanico na obsežen štor in hitro — morda tudi iz usmiljenja — zgrešim srnjaka, ki je postopal po livadi. Takoj mi je pokazal svojo zadnjo plat, jaz pa njemu jezik in bila sva bot. S spremljevalcem sva šla temu primeru dobro volje v svisl na seno, da zarana obideva obširne rovte, kjer je bilo srnjakov kot loterijskih zadetkov...

Opolnoči, ko se najlepše spi — juhu-huhu! Žarometi ročnih svetilk so bliskali po stezi, ki se vije navkreber po travniku. Pod velikimi oprtniki so bo-

V prsku. — Slika iz glasila Lovec, ki pa je bila objavljena tudi v prvi slovenski lovski učni knjigi Naš lov, katero je priredil ing. Mirko Šušteršič. Avtor slike je Josip Gorup (1898—1926), doslej še neprekošljiv slovenski lovski slikar.

kali kozli in hudičali, kozice pa so cvileč bogmale in pivkale. Pa so prhnili po rosn, dišeči travi in se paroma razbežali v temno noč — počivat. Le kak pridušen krik je sem in tja zmotil tišino. Celo kresnice, ki so rajale in se utrinjale kot plamenčki nad žametom vlažnega zelenja, so sramežljivo pogasile svoje lučce...

Zbudil me je legen, ki je v jutranjem mraku stresal svojo ropotajočo pesem z bližnje oguljene smreke.

Po zajčje umita sva s spremljevalcem žela roso čez tihe travnike na drugo stran gozda. Danilo se je, ko sva se smukala ob zadnjih grmovjih iz gozda na rovte, ki so ležali spokojno v lahki jutranji meglici. Že je bil dan in spremljevalec je gledal začuden kot jaz v praznoto. Ravno odprem usta, da bi nekaj rekel drugu, ko mehko zapivka v bližnjih — svisljih... Sama so padla usta nazaj v tečaje in z dolgimi koraki sva spešila čez travnike. Nekam naveličana sva se potem vlekla navkreber pod gozd, kjer sva sedla na razgleden hrbet ter zrla nazaj čez širne planinske travnike, kjer naju je prsk opeharil za plen. Zgodaj je sonce pomolilo svoj blede obraz iz nebeških svisl in čez temne oblake pod očmi zrla na naju. Lovec je menil, da bo dež...

Ko je jutro popilo roso, sem si s senčnate bukove veje izposodil piščali in temni gozd naju je pogoltnil. Tako mило že dolgo nisem vabil. Več kot dve uri je trajal drhteči koncert s tihimi otožnimi, glasnimi veselimi, razbrzdanimi in sanjavimi vzdihmi in klici. Ves čas je vladal svečan in prijeten mir, niti sinic

ni bilo, tako da mi je zadremal glas na listu.

Dremavo sva lezla navzgor, ko me potegne spremljevalec, da sem se sunkoma zdramil. Na ozki poseki sem končno zapazil ob skupini gostih mladih smrek rdečo liso. Po zadnji polovici sem jo skozi daljnogled ocenil za srnjaka.

Veliko se lovec v takem primeru tako ne more zmotiti, ker je le dvoje mogoče. Vendar smo vsi trije nepremično stali in nečesa čakali. Prvi sem se jaz naveličal in stopil korak na desno ter se naslonil na smolnato smreko z izrezanimi srci na deblu, meneč, da bom več videl in mirneje streljal. Toda, kdor za smolo prime, se osmoli, pravijo. Še zadnje plati nisem več videl, nazaj stopiti pa ni kazalo, ker je tista rdeča lisa gotovo silno na pičlem stala na tleh. Res se kmalu sproži izza šopa smrek in po treh krepkih skokih obstoji v mali globeli za visokim štorom, tako da je štor na mah dobil uhlje in rogovje.

Mlademu mojemu spremljevalcu je nekaj čudno grgralo v govtu in težko je požiral. Srnjak mu je kazal rdeče pleče izza grčastega štora. Tedaj je jel štor še rentočiti in bokati, da je kar goma-zelo po hrbtu.

Končno se rdeči del štora odtrga in med bokanjem puhne prek hrpta v gosto praprot, iz katere se čez trenutek pokaže glava s tankim, visokim, na konicah belim rogovjem. Takoj sem si za praprotjo ustvaril sliko, kako srnjak stoji, kje je pleče. Torej križ v pleče in — bum! Hitro je potegnil srnjak zdravi plečeti iz praproti, skočil veselo proti meni na rob in se od tu grdo

zmerjajoč poslovil. Pač samo majhna pomota. Moj spremljevalec je menil, da bo sedaj prska konec.

Od veselja naju je kar samo neslo navzgor, da sva po dobri uri prišla prav pod gozdno mejo. Tam v neprodirnem ruševju in nizkem smrečju je vedno nekaj dobrih rogljačev na zalogi. Edini ključ do njih je klic in dolgo sem jim žvižgal in pel brez odziva. Končno se pa potegne iz ruševja svetla lisa, za njo temnejša in — juhu-huj! Pa je rekel moj sotrudnik, da je prska konec.

V skalah so se srebrile očnice, iz doline je odmevalo. Vojska nabiračev je šla nadnje. Torej je prsk v polnem teku, zato po moji teoriji srnjak ne utegne, da bi prihajal na lovčeve koncerte.

Od planinske kočice se je oglasila harmonika in potegnila najine hrepeneče želodce nase. Vaško godbeno društvo na pihala brez pihal je imelo namreč veselico za nabavo pihal. Odmevalo je kakor »Po jezeru« od gora, da so se tresli temelji. Namesto srnjaka sva stresla iz malh gobe, ki sva jih brž v omaki narejene pogoltnila in pobegnila v goščo, ki bi nama dala brez muh in mravelj prav prijeten opoldanski počitek.

Do pete ure popoldne sva bila tako opikana, da sva se čisto zdramljena in

opraskana spustila strumnih korakov po dolgih pobočjih navzdol do idiličnega travnika, skritega sredi hladnega gozda. To je bil raj, kjer se je divjad mirno pasla in srnjak nemoteno svatoval. Na zahodni del rovta je šel oprezat moj spremljevalec, na vzhodni del, ki je bil po pasu gozda oddeljen, sem se vgnездil jaz ob deblo košate lipe, kjer sem že nekajkrat ukrivil prst. Za lučaj pod menoj so bile za rovte neizogibne svisli. Dolge mehke sence, kakor moje melodije, so lezle čez livado. Naposled je zlezlo tudi sonce v svoje jasli, drozg je sedel vrh smreke, da zapoje večernico. Pripravil sem puško. Daleč nad menoj se je skozi debela nekaj zablistalo, da mi je zastal dih. Napeto pogledam. Po stezi izza grmovja se izvije srna — z rdečo, belo pikčasto jopico, za njo pa čisto siv kozel pešpolka št. ... Naravnost po rovtu navzdol proti meni sta skakljala. Potuhnili sem se za deblo, in mimo mene, zaverovana v lepo naravo, sta šla k svislim. Sedla sta na tramovje v odprtih vratih, ki so ju zakrivala tako, da sem videl izpod njih samo srnine parkeljce, ki so venomer bingljali. Sence so se daljšale, drozg je žvižgal na vse pretege, parkeljci so pozvanjali. Kritične minute večernega čakanja so tekale. Tedaj je srnjak prhnil v svisljih in na senu je srna mehko zapivkala ...

Z druge strani rovta sva jo z lovcem ubrala navzdol, kar so dale noge, da pred mrakom pogledava na poseko — najin zadnji up. Komaj je bila puška nared na kolenih, se oglasi z gore — harmonika. Šla je z veselice domov v dolino. U-juhu-juhu! Kaj briga harmoniko srnjak, kaj srnjaka harmonika in kaj vse skupaj lovec, kadar je prsk, juhu!

Po lovskem svetu

LOVSTVO V BELGIJI

V Belgiji je mogoče izvajati lov na površini kakih 2 200 000 ha (22 000 km²). Od tega je približno 600 000 ha gozda, 1 500 000 ha njiv in travnikov ter 35 000 ha vodnih površin (jezera, reke in prekopji), ki so zlasti primerne za lov na vodno perjad.

Lovna pravica je vezana na zemljiško posest, ne glede na to, ali gre za javne ali zasebne površine. Lastnik zemlje z lovno pravico prosto razpolaga in jo lahko odda v zakup tretji osebi. V Belgiji, ki ima nekaj več kakor deset milijonov prebivalcev, izda pristojna uprava vsako leto kakih 25 000 dovolilnic za lov. Osnovni pogoj za pridobitev dovolilnice za nošnjo lovskega orožja je opravljen lovski izpit, ki obsega poznavanje lovske zakonodaje, divjadi in balistike. Začasne dovolilnice za lov lahko dobe tudi tuji državljani.

Mala divjad, vštveši vodna perjad, je razširjena po vsej deželi.

Velika divjad (jelen, srna, divji prašič in manjše populacije damjeka in muflona) je razširjena zlasti na gozdnatem jugu dežele. Številčnost parkljarjev je ocenjena na kakih 38 000, od tega je jelenov približno 5500, divjih prašičev kakih 8000, srnjadi pa kakih 24 000. Muflonov je nekaj več kakor 300, damjekov pa 70. Za primerjavo velja povedati, da je Belgija imela leta 1850 vsega 5000 parkljaste divjadi, leta 1924 pa 15 000.

Belgijski lovci posvečajo obilo pozornosti in skrbi ohranjanju populacij raznih vrst divjadi na primer ni kakovostni in količinski ravni. Med ukrepi, ki jih v ta namen izvajajo, velja omeniti določanje lovnih dob na divjad posameznih vrst, popolno zaščito ogroženih vrst ter intenzivno gojitev fazanov, prepelic in divjih prašičev. Zelo delavna so tudi razna ornitološka združenja, ki proučujejo in varujejo ptice številnih vrst, katere v Belgiji stalno žive ali pa se tam ustavljajo med selitvami.

Charles Vander Elst, vodja belgijske delegacije CIC —

— prevedla Polona Terčelj

Lovska organizacija

Posvetovanje predstavnikov ZLD Posavje in sosednjih občinskih zvez lovskih društev Hrvatske

Zveza lovskih druščin Posavje-Krško je po že vpeljani praksi in na poziv LZ Slovenije in LZ Hrvatske, sprejeto na njenem sestanku 9. aprila 1981 v Zagrebu, sklicala posvetovanje s predstavniki občinskih zvez lovskih društev Jastrebarsko, Samobor, Zaprešić in Klanjec. Posvetovanje je bilo 23. septembra 1981 v Jesenicah na Dolenjskem in se ga je udeležil tudi sekretar Lovske zveze Hrvatske Ing. Bojan Novaković iz Zagreba.

Razpravljali so o ustanovitvi koordinacijskih odborov za razreševanje skupnih lovskogospodarskih in organizacijskih problemov obmejnih lovskih organizacij ter za nadziranje izvajanja sprejetih samoupravnih dogovorov in sporazumov. Zaradi posebnosti lovišč na obeh straneh republiške meje so ustanovili dva koordinacijska odbora: delovno področje prvega naj zajema Gorjance z jelenjadjo, divjimi prašiči in medvedi, delovno področje drugega pa Obsootelje z malo divjadjo (fazan, jerebica, raca mlakarica).

Vsak koordinacijski odbor naj bi sestavljali: po en predstavnik vsake tangirane lovske družine in lovskega društva ter po en predstavnik ZLD Posavje in občinske zveze lovskih društev. Poslovanje koordinacijskih odborov mora biti čim bolj poenostavljeno. Administracija in birokracija sta že tako in tako v zadnjem času v lovstvu preveč obsežni, pa ne bi te »navlake« širili še v koordinacijskih odbori.

Osrednja točka posvetovanja je bila vsekakor: sestava predloga za uskladitev lovnih dob na divjad nekaterih vrst v loviščih na obeh straneh republiške meje.

Koordinacijski odbor za malo divjad naj bi predlagal vsem tangiranim lovskim družinam in društvom, da sprejmejo naslednje lovne dobe: fazan od 1. 10. do 30. 11., poljska jerebica od 1. 10. do 30. 11., raca mlakarica od 16. 8. do 15. 1.

Koordinacijskemu odboru za veliko divjad pa je bilo na tem posvetovanju predlagano, da za celotno obmejno področje prvenstveno ugotovi številčnost, prirastek in odstrel po vnaprej usklajenem postopku in enotnih merilih. Odobreno število velike divjadi za odstrel na celotnem območju naj nato koordinacijski odbor porazdeli, glede na dejanske razmere, po posameznih lovskih družinah in društvih (le formalno). Obvezno je strogo spremljati odstrel v posameznem bazenu. Vse lovske družine in društva se morajo sprti in tekoče med seboj obveščati o vsakem izvršenem odstrelu, koordinacijski odbor pa sprti usmerja odstrel po lovskih družinah in društvih ter v okviru skupnega odstrela po potrebi menja odstrel po družinah in društvih.

Glede lovnih dob na veliko divjad naj se vsaka stran drži zakonitih lovopustov, ki veljajo v posamezni republiki.

Priporočljivo je, da bi se hrvatski in slovenski obmejni lovci med seboj čim bolj osebno poznali in sodelovali ter gojili medsebojno lovsko tovarištvo in družabno življenje.

V ta namen je bilo sklenjeno, da se vsako leto na dan republike (29. novembra) izvedejo skupni lovi obmejnih lovskih društev in druščin, po lovih pa skupni »zadnji pogoni«.

Na koncu posvetovanja so udeleženci priporočili vsem tangiranim lovskim družinam in društvom, da se njihovi člani priključijo obeleževanju spominov in tradicij NOB na obmejnem gorjansko-žumberškem področju. Mladina tega področja ima vsako leto, zadnje soboto v maju, zborovanje, ki naj bi se ga udeležili tudi lovci tega področja.

V. J.

Ob praznovanju 35-letnice Lovske družine Veliki Kamen

35-letnica LD Veliki Kamen

Leta 1946, 1. maja, so narodi in narodnosti Jugoslavije prvič slavili 1. maj — praznik dela. Ta datum pa predstavlja tudi rojstni dan Lovske družine Veliki Kamen.

Ker je 1. maj splošen praznik, predvsem pa, ker je tedaj na mrtvaškem odru ležal zaslužni in častni član naše LD Franc Leskošek, smo proslavo preložili na 28. junij 1981.

Povabili smo tudi predstavnike sosednjih lovskih druščin (LD Kozje in LD Senovo) ter zastopnika ZLD Posavje-Krško. Proslava je bila v izjemno prijetnem lovskem vzdušju.

Ob ustanovitvi je bilo v Lovski družini Veliki Kamen 15 članov. Le eden od 15 ustanovnih članov se je z lovom ukvarjal v stari Avstro-Ogrski in predaprilski Jugoslaviji. Drugi vse do ustanovitve LD niso imeli možnosti, da bi zakonito lovili.

Sila skromni so bili začetki naše lovske družine. Vsi pa smo si želeli, da bi se Lovska družina Veliki Kamen razvila v trdno in disciplinirano organizacijo. Le dva od ustanovnih članov sta sedaj še med nami. Naša lovska družina šteje danes 33 rednih članov. Upravljamo lovišče, ki meri 2308 ha. Od tega je 2123 ha lovne površine.

Srnjad je zadovoljivo napredovala in se razmnožila. Številčnost poljskega zajca je presenetljivo upadla. Fazana pri nas svoj čas ni bilo. Ko smo fazane naselili, so se zelo povoljno razmnoževali. Zadnje leto pa kljub vlaganju njihova številčnost porazno upada. Prej številne kite jerebic in prepelice so skoraj povsem izginile.

S preudarnim, načrtnim odstrelom in vlaganjem v lovišče, predvsem pa z gojitvijo in čuvanjem divjadi želimo doseči, da bo v lovišču toliko in take divjadi, ki ji glede na naravne razmere lahko zagotovimo normalen razvoj.

V naši LD zelo uspešno deluje komisija za SLO in DS, pa tudi komisija za ocenjevanje škod od divjadi. Vse primere škod sporazumno rešuje z oškodovanci. Tudi drugače je sicer naša LD napredovala. Razvila je svoj lovski prapor. V največje veselje pa nam je skromna, vendar prijetno opremljena lovska kočica z urejenim okoljem. Prizadevamo si, da tudi v bodoče ohranimo tovariške odnose s sosednjimi lov. družinami kakor tudi s krajevnimi družbenopolitičnimi organizacijami. V naši LD ohranjamo lovsko disciplino in dopolnjujemo naše lovske znanje. Spoštujemo divjad in imamo etičen odnos do nje. Gojimo tudi naše lepe stare lovske šege in navade.

Jože Moškon

Visoko priznanje LD Stol-Žirovnica

Zvezni odbor Zveze združenih borcev narodnoosvobodilnega boja Jugoslavije je Lovski družini Stol za uspešno prizadevanje na področju ljudske obrambe (LO), družbene samozaščite (DS) in za negovanje tradicij NOB ves čas po vojni, na predlog predsedstva OO ZZB NOV Jesenice, podelil plaketo. Lovska družina Stol-Žirovnica je prva lovska družina v SR Sloveniji, ki je prejela to visoko priznanje.

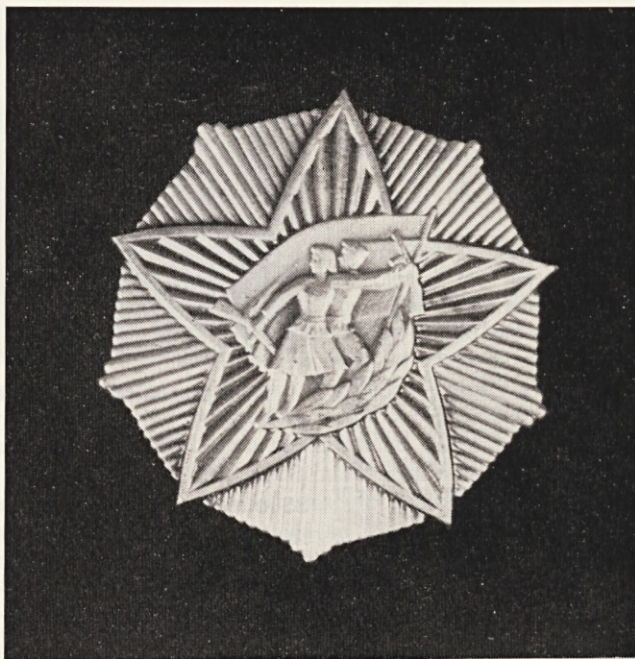
Ta LD je bila po vojni med prvimi, ki je zastavila vse svoje delovanje za novo lovsko organizacijo, za nove odnose med člani, za nove odnose do skupnega imetja, še posebej do divjadi. To je bila razmeroma težka, še neizhujena pot, ki je bila za razne lovske družine različno dolga. Praksa kaže, da posamezne LD še danes glede tega zahajajo na kriva, napačna pota.

Poleg tega je LD Stol iskala svoje mesto v širši družbi. Če je hotela v tem uspeti, je kot družbena ustanova morala prisluhniti širšim družbenim interesom. Najbolj se je vsekozi povezovala s krajevno organizacijo ZB. Ta zveza je trdno držala in še drži, saj je v LD še vedno precej članov ZB, čeprav jih je že nekaj odšlo v večna lovišča. Ni bil slučaj, da je LD Stol prevzela skrb za postavitve spominskega obeležja Jožu Kodru, ki je leta 1942 padel vrh Stola.

Okupator je na področju Stola požgal vse, kar je imelo streho; po čudnem naključju sta ostali le kočja v Žirovniški planini in majhna lovska kočja. Pri obnovi Prešernove kočje na Stolu je LD Stol ponudila roko Planinskemu društvu Javornik-Koroška Bela in prevzela prenos strešnega ogrodja. Takratni predsednik LD ing. Franc Vovčak je z lastnim zgledom pridobil vse člane. Tudi tisti, ki so bili oproščeni delovnih obveznosti, so prijeli za delo. Med njimi je Jože Nadižar, sedaj že pokojni, takrat pri 62 letih, na svojih ramenih prinesel na vrh Stola težak »šperovc«.

Z leti je bilo postavljenih vse več spominskih obeležij na območju LD Stol. Kajti pod Stolom je bila partizanska aktivnost med vojno zelo velika. Temu primerno je bilo tudi mnogo dogodkov, ki bi jih morali obeležiti, da bi se spomin nanje ohranil zanamcem. Ne le spomin, v posameznih primerih tudi opomin! Za postavljanje obeležij še vedno skrbi Krajev. organiz. ZB NOV Žirovnica.

Postavljena obeležja pa je treba vzdrževati, čuvati in urejati njihovo okolico. V Zvezi borcev se vrste vse bolj redčijo in že ni več tako daleč čas, ko bo ta organizacija odšla v zgodovino. A njeno delo mora ostati! Zgrajeni spomeniki ne smejo biti prepu-

*Zvezni odbor
Zveze združenj borcev
narodnoosvobodilnega boja
Jugoslavije*

podeljuje

*Plaketa
Lovski družini
"Stol"
Žirovnica*

*za poseben prispevek pri delu in razvoju
organizacije ZZB NOV in za
uresničenje njenih zastavljenih ciljev*

*Beograd
4. junij 1961*

*Predsednik
Leito Dimitrijevič*

šeni uničevalnemu delu časa! LD Stol je naša rešitev. V trajno varstvo je prevzela vsa obeležja v gorah svojega lovišča. Konkretno je za to zadolžena komisija za SLO in

DS pri LD. Spominska obeležja v nižini pa so po vzoru lovcev prevzeli v oskrbo delovni kolektivi in razne organizacije. Pohod na Stol vsako zimo je prerasel v take raz-

sežnosti, da ima občinski odbor ZB velike težave z izvedbo. Ker je to na območju LD Stol, je tudi ta LD vključena v to akcijo. Po potrebi prevzemajo lovci vlogo vodičev, organizatorju pa je na voljo tudi lovska kočja.

Večina članov LD ima nove lovske kroje in lovci v njih zastopajo svojo organizacijo na raznih manifestacijah, komemoracijah in prireditvah ob krajevnem prazniku. Povsod jih spremlja tudi lep lovski prapor.

Ni pa vedno dovolj le dobra volja članstva. Za izvedbo nalog je treba žrtvovati tudi kak dinar. Pri glasovanju nikdar ni težav, če lovci vedo, za kakšno koristno delo bo denar uporabljen. Na terenu LD Stol deluje aktiv Kokrškega oddela. LD Stol in ta aktiv se dobro poznata. Lovci vedo, da ta aktiv dela v težkih razmerah in lovci mu pomagajo.

Severna meja lovišča LD Stol je državna jugoslovansko-avstrijska meja. Do nje ima LD Stol še posebne dolžnosti, ki jih uresničuje v tesnem sodelovanju z notranjo upravo in s posadko graničarjev. Kaj vse se je tu dogajalo, zlasti prvih 10—15 let po vojni, ko je bila naša ureditev za velik del sveta še hud smrtni greh! Visoka politična zavest in trdna volja članov LD, zvestoba ciljem, za katere je umrlo toliko ljudi, so vodile LD od uspeha do uspeha. V tistem času je bilo geslo lovcev LD Stol: Najprej graničar, potem lovec!

Članstvo LD se stalno pomlajuje. Vstopajo mladi ljudje s svežimi silami. In mladi lovci hodijo po lovišču odprtih oči. LD Stol je pobratena z LD Brestanica. Vsakoletna srečanja krepijo tovariške vezi, podirajo meje lokalpatriotizma in plemenitijo skupna prizadevanja. S takim in podobnim delovanjem je LD Stol dokazala visoko življenjsko sposobnost. Ljudje ne gledajo lovcev več skozi nekdanja očala, ko je bil naš lovec le hlapec na svoji zemlji in gonjač tujemu lovskega gospodarstva.

Naša samoupravna socialistična družbena ureditev je omogočila, da smo gospodarji na svoji zemlji — tudi lovci! A prav brez dolžnosti na svetu ni!

A. Zupan

LD Železniki proslavila 35-letnico z otvoritvijo lovskega doma

LD Železniki je proslavila 35-letnico svojega obstoja in delovanja z otvoritvijo svojega lovskega doma v Železnikih. Proslava 35-letnice in otvoritev doma sta bili v soboto, 26. septembra 1981.

Lovska družina Železniki ima 80 članov, njeno lovišče pa meri 9 000 ha. Čudovito alpsko predgorje z Ratitovcem nudi lovcem in drugim obiskovalcem tega predela nepozabna doživetja. Kot divjad so zastopane vse živalske vrste predalpskega in alpskega sveta, od poljskega zajca in jerebice, srnjadi, divjih prašičev in jelenjadi do gamsa, velikega petelina in ruševca.

Delavnost članov LD v 35 letih njenega obstoja potrjujejo številne lovske poti, gojitvene naprave in večji objekti. Pod Ratitovcem smo leta 1955 zgradili lovsko kočjo, na Prtovču pa leta 1979 lovski dom odprtega tipa. Končno smo kupili hišo v Železnikih in jo preuredili v lovski dom. V njem so klubski prostori s pisarno LD. V domu smo uredili tudi prostor za prevzem in oddajo uplenjene in poginule divjadi.

Z dejanji dokazujemo, da se zavedamo potrebe vlaganja v lovišče. Začeli smo kositi opuščene travnike in pašnike, posadili smo gomoljnice za divlje prašiče in pripravljamo krmišče (s shrambo za hrano) za jelenjad in muflone.

Dobra volja, delavnost in enotnost članstva ter izredno prizadevanje posameznikov zagotavljajo nadaljnje uspehe. Vzorno sodelovanje z drugimi dejavniki na istem prostoru našega udejstvovanja (gozdarstvo, kmetijstvo) nas navdaja z občutkom, da smo koristni in uspešni. To je pa gotovo posebno zadovoljstvo.

Stane Bertoncej

25 let LD Pobrežje-Maribor

LD Pobrežje je ob 25-letnici svojega delovanja razvila svoj prapor. Razvitje, ki je bilo v soboto, 5. septembra 1981, so povezali tudi s praznovanjem 40. obletnice ustanovitve OF in vstaje jugoslovan-

Zgoraj: Lovski dom v Železnikih, ki ga je LD Železniki kupila in preuredila v letu 1981
Spodaj: Lovski dom odprtega tipa na Prtovču je LD Železniki dogradila v letu 1979

skih narodov. Na slavnost so povabili vse tiste, ki so prispevali spominske trake ali žebličke ter predstavnike družbenopolitičnih organizacij občine Pobrežje, predstavnike desetih KS, ki so na področju, kjer deluje lovski družina, in druge. Za uvod k proslavi je lovski pevski zbor LD Malečnik zapel dve lovski pesmi. Trem članom LD so tudi izročili listine o častnem članstvu v LD Pobrežje-Maribor.

Pred 25 leti je lovski družina dobila v upravljanje 3066 ha lovne površine, ki je zajemala več katastrskih občin. Na istem področju je sedaj 10 krajevnih skupnosti (KS). LD Pobrežje je predmestna lovski družina. V teh 25 letih se je v lovišču marsikaj spremenilo v škodo divjadi. Pred 15 leti je bil zgrajen kanal za hidrocentralo v Zlatoličju, ki je razpolovil najlepši in najbogatejši del lovišča. Neštetočkrat so člani LD nemočno

zrli v kanal, kjer se je potapljala in borila za življenje smjad; v zadnjih letih se to ne dogaja več tako pogosto. Tehnična izvedba kanala je glavni krivec, da so bili člani pri reševanju potapljaljoče se smjadi skoraj vedno brez moči.

Na področju teh KS se izvaja tudi intenzivna gradnja, lovišče se iz leta v leto manjša in divjad izgublja svoj življenjski prostor. Pred nekaj leti, ko je bila lovna površina še

LD Pobrežje pri Mariboru, v sredini boter prapora Franc Ambrož s soprogo

približno tolikšna kakor ob ustanovitvi lovske družine, je le-ta imela zelo lep stalež male divjadi. Letni odstrelni plani so bili uresničeni tudi s 500 zajci, 700 fazani, 120 jerebicami itd. Za lovski turizem, predvsem inozemcev, smo letno odstopali po 200 zajcev, 300 fazanov in polovico za odstrel planiranih jerebic. V zadnjih letih pa se je iz več znanih in manj znanih vzrokov stalež bistveno zmanjšal, čeprav LD letno vlaga v lovišče po 300 in več fazančkov. LD Pobrežje ima za izpusť fazanjih kebčkov 2 obori. Zajec je že 2 leti

v glavnem zaščiten. Stalež srnjadi je več kot zadovoljiv, vendar v nepravilnem razmerju, v škodo srn. LD ima 45 članov, od teh 3 pripravnike. Koliko je bilo narejenega v času obstoja LD v korist divjadi in kaj bo treba še storiti? Ugotovljene so bile nekatere pomanjkljivosti, predvsem pri vzgoji članov, njihovi večji pripravljenosti za delo v lovišču in v LD. A tudi brez puške! Premalo je bilo storjenega tudi glede ljudske obrambe in družbene samozaščite. Člani se ne zavedajo dovolj, da je družba lovski družini

dodelila v upravljanje del splošnega ljudskega premoženja in jim zaupala orožje. Ob razvitju prapora so se člani zaobljubili, da bodo v LD odpravili vse pomanjkljivosti, da bodo storili vse, kar bo v njihovi moči za obstoj in razvoj divjadi. Brez odlašanja je potrebno preoblikovati lovsko družino v smislu zakona o varstvu, gojitvi in lovu divjadi ter zakona o združenem delu. Zaradi vse hitrejšega razvoja civilizacije se bodo člani morali bolj zavzeto kot doslej boriti za neokrnjenost narave. Korak k uresničitvi tega cilja je LD že storila. LD se je vključila v splošno jugoslovansko akcijo »88 dreves za tovariša Tita«. V ta namen je v živ spomin na Tita posadila 88 dreves. Glede na obojestranske interese in naloge se bo LD morala tudi bolj povezati s krajevnimi skupnostmi in kmetijskimi organizacijami. To je le nekaj kritičnih pogledov na delo lovske družine in njene bodoče naloge. Še naprej pa bo LD seveda zavzeto delovala na vseh drugih področjih lovstva.

V. Š.

Prapor LD Pobrežje s praporščakom Janezom Strnadom in predsednikom pripravjalnega odbora za razvitje Vinkom Štefaničem

Ing. Mirko Šušteršič — devetdesetletnik
(* 12. 9. 1891)

Ob njegovem rojstvu, kmalu po polnoči, 12. septembra 1891, so mu pela kladiva žebjarjev v vigenjcih starodavne Kroke, v naročju gozdnate Jelovice. Krajevni leksikon Slovenije navaja na strani 283 med zaslužnimi kroparskimi rojaki tudi »strokovnega pisatelja in gozdarja Mirka Šušteršiča«.

Že v drugem letu njegovega življenja pa se je družina preselila na srednjeveški grad na Bledu, kjer je bil Mirkov oče upravitelj grajskega posestva. Toda številna družina — z 8 otroki — je že po enem letu zapustila Bled in se nastanila v Radovljici oz. v Predtrgu; Mirkov oče je namreč prevzel upraviteljstvo Thurnovih posestev v radovljiški okolici. Tu je Mirko skromno preživel svoja ljudskošolska leta, a bogato doživljal naravo in divjad v tamkajšnjih gozdovih.

Realno je začel obiskovati v Ljubljani, dovršil pa jo je v Idriji. Z denarno pomočjo starejšega brata, ki je bil prokurist Jadranske banke v Trstu, je nadaljeval šolanje na gozdarski fakulteti »Visoke šole za zemljedelstvo« na Dunaju. Toda, ko je imel nekaj več kakor polovico študija za seboj, se je začela prva svetovna vojna. In namesto, da bi konec leta 1915 odšel na tretji drž. izpit na Dunaj, so ga vpoklicali služiti kader v gorski strelski bataljon in kasneje v oficirsko šolo. Toda politično nezanesljiv Šušteršič je »avanziral« komaj do »kaprola«. Nikakor ni bil pripravljen umreti za avstrijskega cesarja; imel je srečo in se izvil iz vojaške suknje. Tako je šele leta 1917 — z dveletno zamudo — diplomiral na »Bodenkulturi« na Dunaju.

Po polomu Avstro-Ogrske je za Mirka prišel čas preverjanja in poglobljanja strokov-

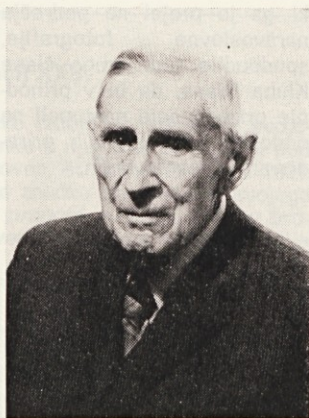

nega znanja v praksi. Opravljal je razne naloge v Radovljici, Tolminu in v plebiscitni coni na Koroškem. Jeseni 1921 pa je prevzel v Baranji, na drž. posestvu Belje, gozdno upravo Zmajevac, z loviščem in ribolovom. Po močnem potresu, ko je njegovo ženo prizadel hud živčni zlom, se je leta 1923 vrnil v Slovenijo in sprejel mesto upravitelja posestev, lovišč, ribištva itd. tedanje Kranjske industrijske družbe na Jesenicah. Leta 1930 se je za stalno preselil v Ljubljano in se naslednje leto tudi umaknil nemškemu upravitelju posestev, lovišč itd. KID na Jesenicah. V Ljubljani se je poklicno posvetil izdelavi gospodarskih načrtov za gozdove in cenitvam gozdog.

V drugi svetovni vojni se je z vso družino vključil v OF. Kot član Agitprop-a je v okupirani Ljubljani sestavljal informativna poročila in tudi sam na tajnih sestankih poročal o politični situaciji ter dajal navodila za delo OF. Junija 1944 pa so ga aretirali belogardisti, ga zaslíševali in mučili ter odposlali v zloglasno nemško taborišče Dachau, od koder je po zlomu Hitlerjeve Nemčije pripeljal v domovino kolono naših internirancev. Njegov sin edinec pa je padel kot partizan na Jelovici.

Kmalu po osvoboditvi, leta 1945, je pri ministrstvu za gozdarstvo LRS prevzel vodstvo oddelka za urejanje (taksacijo) gozdog in lovstvo. S 16 taksatorji je v dveh letih s pomočjo taksatorskih tablic, ki jih je sestavil in zanje napisal tudi navodila on, izračunal lesno zalogo in prirastek gozdog celotne Slovenije. Izdelal je osnutek začasnega zakona o lovu, ustrezno razmejil lovišča za oddajo v upravljanje lovskim družinam in sploh odločilno sodeloval pri nastajanju našega novega, socialističnega lovstva. Bil je predavatelj na raznih gozdarskih in lovskih tečajih ter predaval tudi predmet lovstvo na fakulteti za gozdarstvo.

Po redni upokojitvi leta 1950 je pri ministrstvu za gozdarstvo prevzel v upravo grad Bistro, kot snujoči se gozdarski, lesni in lovski muzej ter delo kustosa nastajajočih

Ing. Mirko Šušteršič

muzejskih zbirk. Kasneje je ta muzej v nastajanju prešel, zaradi večjih možnosti razvoja, v sklop Tehniškega muzeja Slovenije. Pri muzeju, ki je bil med drugim tudi osnova sedanjega velikega Slovenskega lovskega muzeja, je ing. Šušteršič sodeloval 25 let. Po 1952. letu je ing. Šušteršič sodeloval tudi kot član republiške komisije za ocenjevanje, razmejitev in zaokrožanje planin ter višinskih pašnikov. S to komisijo je v desetih letih, ob sodelovanju zainteresiranih živinorejcev, pregledal večino pašnih površin v naših Alpah. V svoji dolgoletni praksi je kot gozdar napisal kopo razprav in člankov v razne gozdarske strokovne liste in revije, predvsem v Gozdarski vestnik, Tehniko in gospodarstvo, Les, Planinski vestnik, Našo vas. Nekaj njegovih razprav je bilo natisnjenih tudi v strokovnih listih drugih naših republik. Izpod njegovega gozdarskega peresa je izšlo tudi nekaj brošur oz. priročnikov za gospodarjenje z gozdovi, zlasti s kmečkimi. Če bi celotno Šušteršičevo natisnjeno gozdarsko delo ponazorili s šolsko knjigo, bi le-ta obsegala okoli 800 strani.

Če pa bi na enak način ponazorili Šušteršičeve natisnjene lovske članke, razprave, črtice itd., bi bila ta njegova lovska knjiga vsaj dvakrat debelejša od gozdarske. Ing. Šušteršič je prvič pomočil svoje pisateljsko lovsko pero leta 1924, ko je v Lovcu izšel njegov vnesec. Zatem je bil domala vseskozi stalen sodelavec našega glasila.

Lovci in drugi bralci so odlično ocenili Šušteršičeve prve lovske spise. Njegov jezik je bil klen, jasen, izrazi vsekdar pristno domači, slovenski, njegova izrazna moč izvrstna. Zato ni čudno, da je Slovensko lovsko društvo poverilo priredbo prve slovenske učne lovske knjige prav Mirku Šušteršiču. Knjigo Naš lov, ki je sicer nastala na osnovi predavanj lovskih strokovnjakov Ljubljanskega lovskega društva, je leta 1934 izdala in založila Družba sv. Mohorja v Celju. Ob začetku druge svetovne vojne je bilo od skupne naklade 6000 izvodov v Ceju na zalogi še mnogo teh knjig, ki pa jih je nemški okupator skupaj z drugimi slovenskimi knjigami sežgal.

Po vojni se je naše lovstvo spremenilo v svojem temelju, število lovecev se je zelo povečalo, lovsko znanje pa je bilo na nizki stopnji. Vse to je bilo povod, da je republiški lovski zbor, 16. 3. 1947, sklenil ponovno izdati knjigo Naš lov, razširjeno in izpopolnjeno. Tako je izšel Naš lov v dveh delih, prvi del leta 1951, na 468 straneh, in drugi del leta 1953, na 480 straneh. Obe deli oziroma knjigi je zopet priredil ing. Šušteršič, številne prispevke oz. poglavja v obeh delih pa napisal on sam.

Mirka Šušteršiča se je glasilo Lovec sicer spomnilo s priložnostnimi sestavki ob njegovih življenjskih jubilejih (60 let, 70 let, 75 let, 80 let, 85 let), vendar je o njegovem delu poročalo le bolj na splošno. Menim, da je jubilarova pozna življenjska jesen čas, ko smo dolžni »pripredelke« njegovih življenjskih naporov in sposobnosti vsaj bežno naštetiti in tako vsaj delno zadostiti naročilu, ki ga je poleg mnogih lepo izrazil leta 1972 v uvodu Šušteršičeve knjige »Po mojih lovskih stezah« takratni predsednik založniške komisije LZS Saša Vuga: »Prišel bo čas, ko bo treba celostno spregovoriti o tem osemdesetletniku, še zmeraj neutrudnem, čilem, do poslednje misli predanem razvoju slovenskega lovstva.«

Poleg priredbe treh knjig Našega lova je s sodelovanjem Ljubana Zadnika sesta-

vil Navodila za bonitiranje lovišč (l. 1961), s sodelovanjem Urbasa in dr. Lavriča pa učbenik Lovstvo (l. 1951). Uredil je Priročnik za lovske izpite (l. 1962) in prvo ter drugo izdajo Slovenskega lovskega priročnika (l. 1971, l. 1974). Njegovo samostojno delo je tudi knjižica Gojitev srnjadi iz leta 1936 in že omenjena knjiga »Po mojih lovskih stezah«, ki je zbirka leposlovnih sestavkov od dni po prvi vojni do časov po drugi.

Urednik glasila Lovec je bil — z nekajletnimi prekinitvami, zlasti zaradi vojne — od leta 1936 do 1969, skupaj 23 let. V tem času je opravil ogromno delo, ki se mu mora čuditi vsak, ki pozna zahtevnosti urednikovanja.

Razen tega je obogatil slovensko lovsko revijo tudi z mnogimi svojimi članki, strokovnimi kakor leposlovnimi, od gojitve divjadi prek balistike do kinologije. V Stvarnem kazalu Lovca, od leta 1910 do leta 1957, je pod imenom ing. Mirka Šušteršiča registriranih 134 člankov, katerim jih je po letu 1957 treba dodati še okoli 90, skupno torej nad 220, ki bi sami napolnili vsaj 4 letnike revije Lovec.

Diplomirani gozdarski inženir, izmed vseh dosedanjih urednikov najdlje za krmilom slovenskega lovskega glasila, naš najplodovitejši lovski pisec, vzoren lovski učitelj, skratka ena najvidnejših osebnosti slovenskega lovstva, je odlikovan z najvišjim slovenskim in jugoslovanskim lovskim odlikovanjem ter dobitnik plakete glasila Lovec I. stopnje in najvišjega slovenskega lovskega priznanja — Zlatorogove plakete. Tudi Kinološka zveza Slovenije ga je odlikovala s svojim najvišjim odlikovanjem in Jugoslovanska kinološka zveza mu je podelila najvišje priznanje.

Ko smo ga za njegov 90. rojstni dan, 12. septembra letos, obiskali na njegovem domu zastopniki glasila Lovec in Lovske zveze Slovenije, mu čestitali k visokemu jubileju in mu zaželeli še mnogo zdravja in zadovoljstva, smo mu hkrati izrazili tudi vso našo hvaležnost za njegovo veliko delo.

France Cvenkel

Lojze Korimšek

Lojze Korimšek
— sedemdesetletnik

Svoj 70. rojstni dan in hkrati tudi 32-letnico svojega lovskega udejstvovanja v LD Trbovlje je praznoval 26. maja 1981. Izhaja iz rudarske družine; značaj mu je oblikovalo težko življenje v predvojnih razmerah. V mladih letih se je zlasti udejstvoval v kulturnem življenju rudarjev. Sicer pa se je odločil za trgovski poklic, kateremu je ostal zvest vse do upokojitve. Aktivist OF je bil vse od leta 1941 do odhoda v partizane leta 1944, kjer so mu zaupali odgovorne intendantske naloge v zasavskem odredu, 14. SNOUB »Matija Gubec« in v intendanturi 15. udarne divizije, kjer je bil novembra 1945 demobiliziran.

V LD Trbovlje je stopil leta 1949 in že prvo leto so ga izvolili v upravni odbor. V njem (oz. zadnja leta v izvršnem odboru) je neprekinjeno deloval vse do letos, skupno torej 32 let. Kot tak je bil v lovski družini predsednik ali član raznih odborov in komisij. Posebne zasluge ima v gospodarskem odboru, ki je vodil gradnjo lovske kočice na Podmeji. Z vso prizadevnostjo Lojze še sedaj sodeluje v vseh akcijah lovske družine. Pred tremi leti je bil tudi med ustanovitelji trboveljskega lovskega pevskega zbora, v katerem poje še danes.

Za vzorno delo v lovski organizaciji ga je Lovska zveza Slovenije odlikovala z znakom za zasluge in z redom III. stopnje. Za zgledno delo v trgovski stroki in družbenopolitičnem udejstvovanju je dobil

več priznanj in odlikovanj. Jubilantu iskreno čestitamo in želimo, da bi še veliko let v zdravju in zadovoljstvu užival jesen svojega življenja.

Lovci in pevci LD Trbovlje

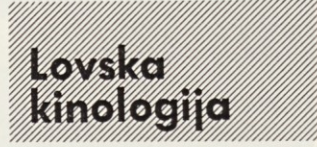
Uspeh Franca Šivica,
člana Kluba Diana

Osrednji slovenski dnevnik Delo je 10. 11. 1981, na strani 9, v rubriki »Ljudje v novicah« prinesel vest, da je član Kluba Diana Franc Šivic, ki je obenem tudi vnet čebelar, za serijo svojih diapozitivov z naslovom »Medovita flora Jugoslavije« dobil v mehiškem letovišču Acapulcu srebrno medaljo.

To je doslej prva nagrada, ki jo je prejel kak Jugoslovan na tradicionalnem tekmovanju v tem mehiškem mestu. V Acapulcu je bil letos oktobra 28. mednarodni čebelarski kongres. Kongres je spremljalo tudi tekmovanje in ocenjevanje filmov ter diapozitivov s čebelarsko tematiko.

Franc Šivic je izrazil željo, naj bi njegovo visoko priznanje,

ki ga je prejel na področju naravoslovne fotografije, spodbudilo tudi druge člane Kluba Diana, da bi v prihodnje prizadevneje nastopali na podobnih mednarodnih prireditvah in tekmovanjih.

Mednarodna tekma po krvnem sledu na Kočevskem

Do letos je bilo v SR Sloveniji vpisanih v rodovno knjigo že 186 bavarskih barvarjev in 116 hanovrskih, skupaj 302 krvosledca. Od tega števila mnogo mladičev iz raznih vzrokov ni dočakalo niti (1) leta starosti. Nekaj preostalih krvosledcev ostane neuporabnih za svojo nalogo pri lovu zaradi slabih naravnih zasnov, zlasti pa po krivdi slabih vodnikov, ki z barvarjem ne znajo ravnati in včasih psa z dobro zasnovano celo pokvarijo, ne da bi ga kaj naučili. Nemogoče je namreč v nekaj mesecih »narediti« že kar uporabnega psa. Učenje krvosledca je dolgotrajno, predvsem pa potrpežljivo delo, ki zahteva od vodnika veliko volje in še pose-

bej mirne živce ter seveda dovolj lovske prakse. Vsekakor je treba priznati, da se v zadnjem času lovske družine, zlasti pa vodstva nekaterih gojitvenih lovišč močno prizadevajo pri usposabljanju psov za delo po strelu, v prvi vrsti krvosledcev. Iz leta v leto je več internih, lokalnih, republiških in mednarodnih tekem, na katerih se preverjajo sposobnosti krvosledcev in njihovih vodnikov. Vsako tekmovanje pa vedno znova potrjuje, da je polovica uspeha odvisna od povezanosti vodnika in psa.

Z ozirom na vedno večje število krvosledcev smo se že v letu 1977 dogovorili z izkušnimi kinološkimi sodniki iz Avstrije, da bomo vsako leto izvedli tekmovanje naših in avstrijskih barvarjev. Tekmovali bodo po en naš in avstrijski hanovrski barvar ter po en naš in avstrijski bavarec.

K temu dogovoru so naknadno pristopili tudi italijanski kinologi. Prireditve bo vsako leto v drugi državi in organizatorica bo pristojna kinološka organizacija tiste države, v kateri bo tekma.

Prvo tekmovanje so leta 1977 pripravili Avstrijci. Tekma je bila v Lölingu pod Svinjsko planino na Koroškem. Izmed naših vodnikov sta tedaj nastopila Maks Konečnik s hanovrčanko in Stane Hribernik z bavarko, ki je dosegla najboljšo oceno.

Na Kočevskem (z leve): Adolf Trink z bavarcem Catom, doseženo 2. mesto; Janez Pernat z bavarcem Capijem, 3. mesto; Srečko Pintar s hanovrčankom Arijem, 4. mesto; Mihael Pertl s hanovrčanko Caro, doseženo 1. mesto.
Foto J. Konečnik

Značke lovskih organizacij XXV.

240. **LD Pšata** je to značko izdala ob 30-letnici svojega obstoja, leta 1978. Podatke o njej smo že objavili pod zaporedno številko 239 (Lovec, št. 4/81, na strani 132). — 241. **LD Nanos** je izdala značko ob otvoritvi svojega lovskega doma in razvitju prapora, 4. julija 1980, v bronasti, srebrni in zlati izvedbi. Naklada zbirke (serije vseh treh značk) je bila 1200 (skupno torej v 3600 primerkih). Avtor oblikovne upodobitve je akad. slikar Lucijan Bratuš, značko v navedenih izvedbah in primerkih pa sta izdelala Švagelj in Penko iz Ljubljane. — 242. **LD Pesnica** je leta 1979 izdala za svojo 30-letnico enako značko kakor LD Pšata za svojo 20-letnico, leta 1968. Glej zaporedno številko 239! — 243., 245. **LD Hrastnik** je izdala dve znački, obe sta iz aluminija. Prva, ki predstavlja lovca z lovskim rogom, je pozlačena in rahlo zeleno obarvana. Druga je pobakrena in s temno patiniranim ozadjem. — 244. **LD Hotedršica** je izdala za prireditev »Drugič po lovskih smučinah«, ki je bila 25. januarja 1981, priložnostno značko. Na njej je napis »Drugi lovski teki 81, Hotedršica«. V sredini značke je lik smučarja-tekača in pod njim simbol Lovske družine Hotedršica — medved. Značka je izdelana v bronasti, srebrni in zlati izvedbi, skupno v nakladi 3700. Avtor likovne upodobitve je Ivan Rebernik iz Šenčurja pri Kranju, isti je značko tudi izdelal, v vseh treh izvedbah — 246., 247., 248. **LD Toško čelo** je izdala tri značke, vsako s svojim motivom: s fazanom in lovsko kočjo na Toškem čelu, v pozlačeni izvedbi; s srnjakom v bronasti izvedbi in s patiniranim ozadjem; z jerebom v posrebrni izvedbi. Naklada vsake značke je v 500 primerkih. Avtor likovne upodobitve je član LD Dane Čuk, izdelal pa jih je Katanič iz Ljubljane. — Pripominjamo, da je značka št. 247 (srnjak) ponovna kopija značke LD Jezersko in LD Malečnik. Kopiranje značk smo pred časom že kri-

240

241

242

243

244

245

246

247

248

tizirali in skušali vplivati na lovske družine, naj tega ne počno, pač pa naj izdajajo značke z izvirnimi likovnimi rešitvami. To poudarjamo ponovno.

R. Č.

Leta 1978 smo bili organizatorji tekme Jugoslovani oz. Slovenci. Tekma je bila v Jendolu nad Trzičem, v lovišču Zavoda za gojitev divjadi Kozorog. Od aših sta tedaj tekmovala Edo Kofler s bavarcem in Maks Konečnik s hanovrčanko, ki je izmed vseh nastopajočih pokazala najboljši uspeh in osvojila prvo nagrado.

V letu 1979 so bili organizatorji tretjega tovrstnega tekmovalja Italijani. Pripravili so ga v okolici Trbiža. Avstrijci so se na to tekmovalje izvrstno pripravili in osvojili prvo in drugo mesto. Naša udeleženca sta bila Jože Lorbek s hanovrčanom in Janez Pernat z bavarcem. Zasedla sta tretje in četrto mesto. V letu 1980 so bili organizatorji zopet Avstrijci. Tekma je bila v Hütenbergu na Koroškem. Izmed naših se je prijavil Franc Hodnik s hanovrčanom, ki pa se tekme ni udeležil. Nastopil pa je Stane Hribernik z barvarko, ki pa se ni uvrstila. Letos smo tekmo zopet pri-

pravili v Sloveniji, tokrat v gojitvenem lovišču Medved na Kočevskem. Po dogovoru z upravo tega lovišča je vodstvo tekme prevzel revirni lovca Maks Konečnik. Dan pred tekmo, ki je bila v soboto, 10. oktobra, smo v zelo primernem delu lovišča položili šest krvnih sledov (po dva sledova za psa iz Avstrije, po dva iz Italije in po dva iz Slovenije).

Po dva krvna sledova, dolga po 1000 m, sta vodila vsak iz svoje strani do uplenjene košute oziroma teleta.

Za šest sledov so bili torej na voljo 3 kosi jelenjadi. Polagalci sledov smo pazili, da je bil vsak sled na kolikor toliko enako zahtevnem terenu. Kri uplenjene jelenjadi in nekaj njene dlake smo uporabili za izdelavo sledov. Na palici za pikljanje so bili spodaj pritrjeni tudi parkeljci tistega kosa divjadi, ki je bil položen na koncu krvnih sledov. Na »nastrelu« je bilo tudi nekaj dlake tiste divjadi, ki je bila položena na koncu (dveh) sledov.

Kinološki sodniki smo ocenjevali po našem pravilniku o sledenju po krvnem sledu. Sodniški zbor smo sestavljali: Miloš Kelih kot glavni sodnik, Lojze Mlakar, Tine Hafner, Stane Hribernik, Leo Fabiani in Jože Vester.

Uspehi letošnje tekme:

1. Cara Verderkofler, hanovrčanka OHZB 2151, vodnik Mihael Pertl iz Avstrije, dosegla 134 točk in I. oceno.
2. Cato Gütelshpitz, bavarec OHZB 4620, vodnik Adolf Trinkl iz Avstrije, dosegel 147 točk in II. oceno.
3. Capi Blegoški, bavarec JRBb 60017, vodnik Janez Pernat, iz Ljubljane, dosegel 100 točk in III. a oceno.
4. Ari, hanovrčan JRHb 60019, vodnik Srečko Pintar iz Bohinja, dosegel 86 točk in III. b oceno.

Izmed dveh prijavljenih italijanskih tekmovalcev je prišel na tekmo le eden, s hanovrčanom Blitzem, a je med tekmovaljem odstopil.

Na zaključku te mednarodne tekme, 5. po vrsti, so se nastopajoči vodniki kakor tudi drugi številni udeleženci pohvalno izrazili o njeni organizaciji in izvedbi. Sicer je pa tekmovalje vseskozi potekalo v pravem kinološkem vzdušju.

Na kraju smo se dolžni zahvaliti Lovski zvezi Slovenije, ki dodeljuje sredstva Kinološki zvezi Slovenije za tovrstne prireditve. Posebej je treba pohvaliti pripravljenost TOZD gojitveno lovišče Medved, ki je dalo na razpolago lovišče in vse drugo za izvedbo prireditve. Še prav posebna zahvala gre zastopstvu lovišča Medved — direktorju Šviglju, ing. Štrumlju in Konečniku — ki so s svojim sodelovanjem in navzočnostjo prispevali velik delež k uspešnosti prireditve.

Udeleženci iz Italije so nas na koncu obvestili, da bo 6. tovrstna mednarodna tekma po krvnem sledu leta 1982 v Italiji.

Jože Vester

Zvezna izbirna tekma ptičarjev v Odžaku v Bosni

Tekme sem se udeležil kot kinološki sodnik iz Slovenije, kot vodniki pa so našo republiko zastopali: Jože Štebih, z nemškim kratkodlakim ptičarjem Blicem, Franc Krnjak, z nemškim kratkodlakim ptičarjem Alfom in Drago Žarkovič, z nemškim žimavcem Asom.

Vabilo na tekmo mi je poslala Kinološka zveza Slovenije (KZS) le nekaj ur pred tem, kot je bilo že treba na pot. Prepričan sem, da je bila tekma razpisana pravočasno. Najprimerneje bi bilo, da bi predstavnike iz SR Slovenije izbrali na poljski tekmi — Sežunovem memorialu, 17. 10. 1981 v Ljutomeru. Tako sem se pa »na vrat na nos« dogovoril le z vodniki, za katere sem predvideval, da se tekme lahko udeležijo. Kljub vsej naglici smo se 27. 10. v popoldanskih urah podali na pot v Bosno. V Odžak smo pripotovali ob 22. uri, tako da sem dobršen del sestanka sodniškega zbora zamudil. Izvedel sem le to, da bom ocenjeval v skupini kontinentalnih ptičarjev, katerih je bilo prijavljenih 17 in da bodo pri ocenjevanju sodelovali še Božo Jokić, dr. Nikola Milovanović in Ivo Švaganović. Omenili so mi, da bomo delo ocenjevali po posebnem pravilniku, katerega pa mi, kljub prošnji, ni uspelo dobiti. Namen tekme je bil: izbira reprezentance, po štiri pse iz skupine konti-

entalcev in iz skupine angleških pasem, ki bo Jugoslavijo zastopala na »Pokalu Evrope« v začetku novembra v Franciji.

Naslednje jutro smo odšli v lovišče delovne organizacije »Nira«. Teren in kulture v njem so idealne za malo divjad, žal pa je bilo divjadi izredno malo ali skoraj nič. V dveh dneh smo s sedemnajstimi ptičarji dvignili le dve kiti jerebic in nekaj fazanov, ki si jih po kratkih in oskubljenih repih takoj spoznal in ugotovil, da so iz umetne zreje. V naši skupini so bili zastopani nemški kratkodlaki in bretonski ptičarji ter nemška žimavca. V skupini angleških pasem so bili poentri in angleški setri.

Prvič v zgodovini takih tekmovanj so bili navzoči vodniki s psi iz šestih republik in pokrajin. Način tekmovanja je bil takle:

Vsak pes je imel možnost v obeh dneh iskati po sedemnajst minut, od tega sta bili dve minuti za ogrevanje. Kolikor divjadi ni našel, je iskal še dodatnih pet minut. Psi so morali iskati čim hitreje in sistematično, divjadi niso smeli prepoditi ali je celo preskočiti. Posebna »dogodivščina« je bila delo v vodi. Ocenjevali smo pse le v prinašanju iz globoke vode. Ob hrupnem prisostvovanju vseh psov in vodnikov so fazana metali v majhen ribnik, od koder ga je moral pes prnesti na suho. Kljub burnemu

prigovarjanju in žvižganju večina bretonov tega ni opravila, na prste ene roke pa bi naštel vse tiste pse, ki so šli v vodo odločno in fazana pravilno prinesli ter sede oddali. Večina psov je bila zelo slabo vodljiva in neubogljiva, o odločljivosti, hoji ob nogi in izvrševanju povelja »dol« ni bilo niti govora. Sicer pa ubogljivosti in splošne lovske uporabnosti ta pravilnik niti ne zahteva, oziroma je ne zahtevajo sodniki. Tekmo je uspešno opravilo šest psov, vendar odličnega uspeha ni dosegel nobeden. Med kontinentalci je bil zmagovalec nemški kratkodlaki ptičar, z vodnikom Tornjanskim, druga je bila nemška kratkodlaka ptičarka z vodnikom Nikolijem in tretji bretonski ptičar z vodnikom M. Uljančičem. Med prvih šest se je uvrstila tudi Žarkovičev žimavec As (iz Slovenije). Blic in Alf se nista uvrstila.

Ob povzemanju vtisov največ, da se mi zdi usmeritev v tekmovalno kinologijo te vrste (ptičarjev) povsem zgrešena. Saj njen namen ni izbrati in dobiti lovsko uporabnega psa, pač pa psa, ki bo divjad čim prej našel, kaj bo pa z divjadjo po strelu, pa ni več tako zelo važno. S takimi tekmami posnemamo lovsko in kinološko usmeritev sredozemskih držav, kot so Italija, Španija itd., katerih »lovska kultura« nam je dobro znana in je v precejšnjem nasprotju z varstvom in gojitvijo, kakor tudi z lovsko pravičnim odnosom do divjadi.

Zakaj smo se prav v Jugoslaviji opredelili za tak način tekmovanja s ptičarji? Odgovor je kratek in dokaj enostaven: Slovenska lovška kinologija, ki je bila vodilna tudi v jugoslovanskem merilu, je minuli 15 do 20 let krepko smrčala na lovorikah in ugledu, ki so ji ga priborili nestorji slovenske in poznejše jugoslovanske kinologije. Ob pospešenem lovskem turizmu in ob dejstvu, da malo divjad pri nas love v glavnem Italijani, pa so se lovci in kinologi naših republik navzeli tudi njihovega načina izvajanja in pojmovanja lova. Vse navedeno je razlog za sedanjo ozko in enostransko usmerjenost v tekmovanju ptičarjev, je razlog za tak odnos do divjadi in ne nazadnje tudi za skoraj prazno lovišče »Nira« v Odžaku ter tudi še marsikje po Jugoslaviji.

Vojko Pirher,
kinološki sodnik

PNZ na Dolah pri Litiji

Lovsko kinološko društvo Zavsavje-Trbovlje je priredilo v nedeljo, 18. 10. 1981, na Dolah pri Litiji preizkušnjo naravnih zasnov (PNZ) lovskih psov.

Na prireditve so privedli skupno 10 psov: 3 kratkodlake istrske goniče, 2 resasta istrska goniča in 5 brak-jazbečarjev.

Vodja prireditve je bil Jože Sladič, član LD Dole, ocenjeval sem pa podpisani.

V JANUARJU zakon dovoljuje lov na vso nezaščiten divjad (lisica, pižmovka, siva vrana, sraka, šoja) ter na tu navedeno in prikazano divjad. Če je seveda odstrel planiran in lovška organizacija (LD, ZLD, LZS, OZD) s svojim sklepom lovne dobe na kako divjad ni skrajšala oziroma lova ni zabranila vse leto.

medved

divji prašič

srna in mladič
do 15. 1.

volk

divja mačka

jazbec

zlatca, belca,
dlhur

mufflon oven in
mufflonka ter jagnje
samo en dan, 1. 1.

njlvska gos
do 15. 1.

m'akarica, črna lisca,
regeljc, kreheljc
do 15. 1.

veliki ključnač
in kozica
do 15. 1.

fazan
do 15. 1.

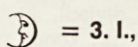
poljski zajec
samo en dan, 1. 1.

kragulj in
skobec

11. I. vzide ob 7.42 in zaide ob 16.38
26. I. vzide ob 7.31 in zaide ob 16.58

= 3. I.,

= 9. I.,

= 17. I.,

= 25. I.

Vreme preizkušnji ni bilo najbolj naklonjeno. Pihal je močan veter, kar je psom precej onemogočalo iskanje. Sicer so pa psi na splošno pokazali, da imajo razmeroma dobre zasnove. Šepa ubogljivost psov, kar je prišlo večkrat do izraza pri odpoklicu. Psa je treba začeti učiti ubogljivosti dovolj zgodaj, od malega. In vodnik mora imeti pri vadenju dovolj potrpežljivosti ter vztrajnosti.

Izmed 10 psov sta 2 (dva) opravila PNZ s I. oceno, 4 z II. oceno, 2 s III. oceno in 2 preizkušnje nista opravila.

Ali po pasmah: prvo oceno sta dosegla kdl. istrijanec in res. istrijanec; drugo oceno so dosegli kdl. istrijanec, res. istrijanec in dva brak-jazbečarja; tretjo oceno sta dosegla brak-jazbečarja; PNZ nista uspešno opravila kdl. istrijanec in brak-jazbečar.

Najbolje so se izkazali:

1. Boro, JRGki 61185, lastnik iz Brinje pri Šentrupertu. Pes je izredno živahen, išče zanesljivo z nizkim nosom, glas lep, bolj nizek, goni lepo vezano. V odpoklicu šepa. Dosegel je povprečno oceno 4,4 in I. a oceno.

2. Cigo, JRGri 60286, lastnik in vodnik Franc Simončič iz Brinje pri Šentrupertu. Pes je izredno živahen, išče zanesljivo z nizkim nosom, glas lep, bolj nizek, goni lepo vezano. V odpoklicu je še potreben vadbe. Poprečna ocena 4,3 in končna ocena I. b.

3. Bistra, JRGki 61188, lastnik in vodnik Ivan Srebočan, Klek-Trbovlje. Prikupna, zelo disciplinirana kdl. istrijanka. Nekoliko šibka v samostojnem iskanju. Ko dvigne, lepo goni. Morala bi češče v lovišče. Utrjevati jo je treba še v samostojnem delu. Dosegla je povprečno oceno 4 in II. oceno.

Naloga LKD na tem področju je zlasti: po lovskih družinah propagirati zrejo, vzgojo in šolanje lovskih psov. Dalje je treba preprečevati uporabo nepreizkušanih in celo nepasemskih psov na lovu, kar se žal še vedno dogaja. To vendar prepoveduje 48. člen lovskega zakona, ki pravi: »Pri lovu se smejo uporabljati samo lovski in preizkušeni psi čiste pasme.« Kazenske sankcije za kršilce omenjenega člana predpisujeta 80.

in 82. člen navedenega zakona.

Po prireditvi so bili razglašeni rezultati; pritožb ni bilo. Ko je predsednik LKD navzočim obrazložil pomen preizkušnje, sem podpisani odgovarjal na zastavljena vprašanja in dal še dodatna strokovna navodila.

Lojze Brvar st.,
kinol. sodnik

Alojz Erjavec

Ko mu je kukavica letos 20. junija odkukala njegovih 80 let življenja, smo se člani naše LD zbrali ob njem in v krogu njegove družine proslavili njegov visoki jubilej. Hkrati smo mu izročili spominsko plaketo z najlepšimi željami.

Prav 23. septembra, ko se je poslavljalo poletje, pa se je rano zjutraj hitro raznesla žalostna vest, da je naš nadvse spoštovani Alojz — umrl.

Rojen je bil na Vasi pri Radljah ob Dravi, kjer je preživel svoja otroška leta in ostal kraju zvest vse do svoje smrti. Lojze ni bil znan le kot prizadeven lovec, vsa okolica ga je poznala tudi kot sposobnega tesarskega mojstra in družbenega delavca.

Ko je 25. septembra nepregledna množica ljudi spremila pokojnika na pokopališče, smo iz več govorov ob odprtem grobu slišali o njegovi izjemni delavnosti na številnih področjih družbenega življenja. Posebno sta z Alojzjem povezana obstoj in razvoj lovske družine. Ni bil namreč le ustanovni član, temveč tudi glavni organizator in sklicatelj ustanovnega občnega zbora LD. Član lovske organizacije je bil 36 let, od tega kar 29 let član upravnega odbora. Medtem je 11 let uspešno opravljal funkcijo starešine, bil 7 let tajnik in nazadnje blagajnik LD.

Vse do leta 1960, ko LD še ni imela svoje lovske kočice, so bile seje UO in lovski po-

Alojz Erjavec

sveti v njegovi hiši — vaški gostilni. Kljub temu pa je bil Lojze med pobudniki za gradnjo lovske kočice. A ne le to, pri gradnji je vsa poklicna dela izvršil on. Spominjali pa se bomo tudi njegovih spretno izpeljanih lovskih potegavščin, ki so jih posebno zelenci gohtali — kar z dlako. Delo Alojza Erjavca je bilo v LD zelo cenjeno. Ob 30-letnici njenega obstoja smo izdali bilten — družinsko lovsko kroniko, ki med drugim predstavlja tudi delo posameznih članov. In prva stran je posvečena prav Lojzu. Učil nas je, da lov ni le streljanje, temveč v prvi vrsti spoznavanje narave in gojitev divjadi.

Lovski rog ga je poslednjič vabil na lov, jeknile so lovske salve in se razlegle po Dravski dolini vse do Pohorja. Na krsto so se sklonili številni lovski prapori, med njimi tudi prapor, ki ga je Lojze razvil. In iz daljave so se čule žalostinke. V lovskih srcih je nastala tesnoba. Dojeti smo morali, da naš dragi za vedno odhaja, ostal bo le spomin nanj, ki je ves svoj prosti čas posvetil lovstvu.

Dragi naš Lojze, naj ti bo miren počitek plačilo za vse, kar si storil v dobro našega lovstva.

Lovci LD Remšnik -ez-

Stanko Brodnjak, predsednik LD Cirkulane pri Ptujju, nas je 8. 9. 1981 za vedno zapustil, v 55. letu starosti. Rad je hodil po haloških gozdovih in gričih in bil zelo priljubljen med lovci ter drugimi prebivalci teh krajev.

Nad Cirkulanami v vasi Okič je imel vzorno urejen vinarstvo, ki mu je mnogo pomenil. Prav tu mu je tekla zibelka in tu je odraščal. Ko se je v začetku vojne izučil za trgovca, je še skoraj kot otrok moral prisilno v nemško vojsko. Okupator ga je gonil domala po vsej okupirani Evropi. Ko se je vrnil iz vojske, je služboval in se odlikoval na več področjih družbenega življenja. Zadnja leta je delal v gostinstvu pri podjetju »Haloški Biser« v Ptujju, kot komercialni direktor.

Član LD je bil od leta 1970. Že kot lovski pripravnik se je izkazal in bil že v letu 1974 predsednik gospodar. odbora LD, v letu 1975 predsednik kinološke komisije pri LD in član UO odbora, v letu 1976 predsednik komisije za varstvo okolja pri LD in član UO. V letu 1977 je bil predsednik komisije za strelstvo, član discipl. razsodišča in član odbora za kinologijo ter nazadnje 3 leta (1978—1981) predsednik LD.

Odlikoval se je s svojo delavnostjo in prav njemu se moramo zahvaliti, da smo v marsičem napredovali. 4. julija letos, na dan borca, je pri otvoritvi našega lov. doma dobil priznanje, saj je k njegovi dograditvi največ prispeval. Žrtvoval je tudi mnogo časa za lovišče, še zlasti za krmljenje oz. gojitev divjadi.

Ob grobu smo se poleg sorodstva od njega poslovili vsi člani Lovske družine Cirkulane in Ribiške družine Ptuj, katere član je bil tudi, ter sodelavci iz podjetja. Pri slovesu so sodelovali tudi pevski zbor in štirje govorniki. Poslednjič je Stanka povabil lovski rog na zadnji lov in strelji so mu grmeli v slovo vse tja do Haloz. Smrekove vejice smo mu spustili v grob in po naših licih so tekale solze, zavedajoč se, da za vedno odhaja naš izvrstni starešina.

Hvala ti za vse, dragi Stanko, ostal boš v našem spominu!

Lovci LD Cirkulane
pri Ptujju — S. K.

Mladi pišejo

Moja prijateljica

Toplega majskega dne sem šel iskat sračja gnezda. V grmovju sem zagledal gnezdo in v njem mladiče. Splezal sem h gnezdu in iz njega vzel mladiča ter ga odnesel domov.

Mladi sraki sem dal ime Pika. Lepo je rastle in z njo tudi njena letalna peresa. Ko je že dobro letela, se je začela potepati. Iz dneva v dan so bili potepi daljši. Zato sem ji pristrigel peruti. Od tedaj se je vedno držala doma.

Nekega dne so prišli k nam znanci. Usedli smo se na klopco in pridružila se nam je tudi Pika. Ati ji je dal bleščeč dinar.

Pika ga je hitro zgrabila s kljunom in začela iskati primerno skrivališče za to bleščečo reč. Odločila se je in dinar položila pod borovec, ga pokrila s travo in že je bila zopet pri nas. Teta je šla k skritemu dinarju in ga začela odkrivati. Tedaj je Pika skočila teta na glavo in jo začela kljuvati. Teta je začela vpiti, da je spodila Piko. Ko ji je Pika skočila z glave, je teto še ozmerjala: »Šk, šk, šk...!« Če je naš pes Brino spal na dvorišču in se sončil, se mu je Pika približala od zadaj, ga uščipnila v rep in zbežala. Na ta način je psa tako navadila, da je začel spat z repom med nogami.

Če sem kdaj zaspal na klopci, mi je skočila na hrbet in me pocukala za lase. Če sem jo poklical »Pika, muha!«, je pritekla k meni in mi začela gle-

dati v prste. Iskala je muho, da bi jo pojedla. Posebno so ji šle v slast miši. Ko so delavci, ki so delali pri Mineralu, malicali, je rada prišla k njim, ker je dobila razne dobrote.

Nekega dne sem zaslišal žvižganje. Šel sem pogledat, kdo žvižga, in zagledal sem Piko. Zelo sem se začudil, saj je žvižgala kot človek. Žvižgala je predvsem takrat, ko me ni bilo doma in ji je bilo dolgčas. Ko sem bil v šoli, je sedela na cipresi in me čakala. Če pa sem bil doma, vendar ne pri njej, me je klicala z žvižganjem. Ko sem prihajal iz šole, je takoj, ko me je zagledala, pritekla k meni in skupaj sva šla proti domu.

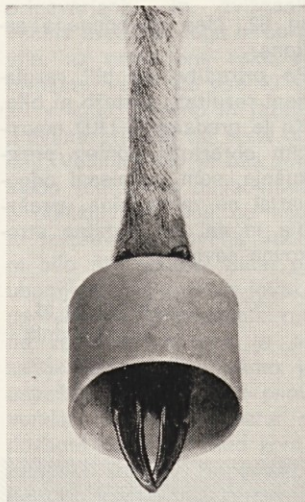
Nekega dne, ko sem šel v šolo, me je milo pogledala in se počasi vrnila na vrt. Ko sem tisti dan prišel domov, Pike ni bilo nikjer. S prijateljem sva jo šla iskat, najprej v gozd. Že od daleč sem zagledal kup sračjega perja. Prišel sem bliže in takoj spoznal, kaj se je zgodilo: kragulj je mojo Piko odnesel z vrta, jo tu v gozdu umoril, oskubil in pojedel. To je bilo delo kragulja, ki sem ga že prej večkrat videl.

Bilo mi je tako hudo, da so mi tekle solze, saj sem izgubil svojo najboljšo prijateljico.

Igor Svete,
7. razred, Jezero

Pokrovček na nogi

Tudi tokrat sem šel z očetom na lov. Očka je želel upleniti srno, primerno za odstrel. Povzpela sva se na prežo. Sedela sva že precej časa. Čeprav sem rekel očetu, da srne verjetno ne bo, je vztrajal. Res, v smrečju se je nekaj zganilo. Bila je srna. Skozi dvogled sem jo dobro videl, vendar je šepala. Videl sem, da ima nekaj na sprednji nogi — prav na parkljih. Tudi oče je pogledal, jo dolgo motril, nato pa nameril puško nanjo. Padla je v ognju. Po nekaj minutah sva zlezla s preže in se ji približala. Žival je imela na stopalu nataknen in že vraščen pokrovček spray-doze. Odvrženi pokrovček je moral imeti zgoraj zarezo ali odprtino. Srna je morala, že dolgo tega, stopiti prav v to

odprtino in pokrovčka nikoli več ni mogla sneti. Vedno bolj se ji je vraščal v tkivo in ji rezal meso, kar ji je povzročalo bolečine. Brez dvoma je plastičen pokrov odvrgel onesnaževalec našega okolja — človek.

Brane Hribar,
Ihan pri Domžalah

Lovski oprtnik

Listina o lovskem krstu

Novincem, ki jih je po uplenitvi prve velike divjadi zeleno bratovščina z lovskim krstom sprejemala v svojo družbo, doslej o tem ni izdajala nobene listine. Letos pa se je to začelo. Vso zadevo je sprožila in pospešila Delavska univerza v Domžalah, ki je (v svoji tiskarni) natisnila in založila listino o lovskem krstu ter jo skupaj z navodilom ponudila lovskim družinam in drugim lovskim organizacijam.

Listina (obrazec) je natisnjena v črni, rjavi in zeleni barvi, na lepem, kakovostnem papirju, velikosti 29 cm × 42 cm. Saj je v bistvu hvalevredno, da se je ta ustanova odločila izdati in založiti tako listino. Vendar bi se bilo treba o zadevi nekoliko širše pogovoriti in nalogo izpeljati pravilno, v skladu s to lovsko šego

in tudi s slovenskim lovskim jezikom.

Na listini je napačno natisnjeno: »LD... podeljuje...« Zakaj napačno? Zato, ker take listine, če jo že tako imenujemo, ne more izdati lovska organizacija — lovska družina (LD). Lovski krst je namreč sprejem med lovske tovariše, v lovsko bratovščino, nikakor pa ne v lovsko družino. Sprejem v lovsko družino je pač nekaj povsem drugega. Da je res tako, dokazujejo tudi podpisi sodnika, tožilca in zagovornika na listini, ki niso nobeni funkcionarji lovske družine. Lovskemu običaju bi bilo še kar zadoščeno, če bi bilo na tem mestu na listini natisnjeno: »Lovski tovariši Lovske družine... podeljujejo...«

Beseda »uplen« ne sodi med naše lovske izraze in tudi ni pravilna. Po tej listini naj bi bil sprejet v »lovsko družino« lovski tovariš »za uplen« npr. srnjaka. Pravilno pa bi bilo »za uplenitev« oziroma »v zeleno bratovščino je bil sprejet novinec, ki je uplenil« (ali odstrelil npr. srnjaka).

Celoten motiv (glava uplenjenega srnjaka z zadnjim grizljajem v ustih) in besedilo listine sta obrobljena z ornamentom iz smrekovih vejic in hrastovih listov. Vse bi bilo v redu in prav, če namesto hrastovih listov, ki so predvsem nemški simbol, ne bi imeli lipovih listov, ki so slovanski, slovenski simbol. V našem glasilu so bili že nekajkrat objavljeni sestavki proti uvajanju hrastovih listov v naše lovstvo. Lovska zveza Slovenije je npr. pred časom izdala in založila diplomu (obrazec), ki jo krasi vinjeta s smrekovimi in lipovimi listi. Teh napak na tej listini ni mogoče popraviti, če naj ne bi s tem pokvarili videza listine. Pač pa naj bi navedene pripombe upoštevali sestavljalci bodoče take listine, če naj bi jo pač dobivali za spomin lovci-novinci, ki so bili z lovskim krstom sprejeti v zeleno bratovščino.

France Cvenkel

Grad — muzej Bogenšperk

Kakih sedem kilometrov od Litije, kjer se prevesi Zasavje na Dolenjsko, stoji pri nadmorski višini 412 m grad Bogenšperk. Nastanek gradu in njegov čas sta ostala skrivnost.

Rodbina Wagen (Wagensberg — Bogenšperk) se v listinah pojavi sredi 15. stoletja. Mnenje nekaterih zgodovinarjev je, da je tudi grad nastal takrat. Vendar je verjetneje po letu 1511. Tedaj je namreč močan potres porušil ali močno poškodoval mnogo gradov na Kranjskem in verjetno tudi grad Liechtenberg, ki je stal malo pod sedanjim Bogenšperkom. V gradu Liechtenbergu (sedaj pravimo kraju »Na kamnu«) sta bivala Boltežar Wagen in njegova žena Veronika Liechtenberška ter njun edini preživeli sin Erazem. Erazem Wagen je bil finančno zelo močan, zato je še verjetneje, da je prav on pričel z gradnjo mogočnega gradu, ki je omenjen prvič (dolej znano) leta 1533.

Sledimo listinam o nadaljnjih lastnikih in se srečujemo z različnimi imeni Wagnov, z dedovanji, zamenjavami, odplačevanji dednih delov itd. Srečujemo se z imeni nad dvajsetih gradov v litijski okolici, ki še stoje ali jih je že razsul čas. Leta 1634 je Bogenšperk prenehal biti posest Wagnov, leta 1672 pa je grad kupil kranjski zgodovinar Janez Vajkard Valvasor. V Bogenšperku je pisal Slavo vojvodine Kranjske, knjigo, ki jo ima danes vsaka pomembnejša knjižnica v svetu. Leta 1689 je to delo — oda slovenski deželi in slovenskemu človeku — prvič izšlo. Da je njen izid omogočil, je Valvasor leta 1668 v gradu uredil bakroreznico in tiskarno za bakroreze ter vzdrževal risarje, bakrorezece in bakrotiskarje. Valvasorjev bakrotisk je bil prvi na Kranjskem.

Knjiga je Valvasorju prinesla veliko slavo, a je moral zanjo plačati ogromno ceno. Da je poravnal z izidom knjige nastale dolgove, je moral prodati grad Bogenšperk, hišo v Ljubljani in svojo celotno bogato knjižnico, kakih deset tisoč knjig.

Grad Bogenšperk je torej zgodovina postavila za pomemben spomenik kulturi.

Grad Bogenšperk, kjer je J. V. Valvasor pisal knjigo Slava vojvodine Kranjske

Poseben odbor za obnovo gradu se že več let trudi, da ga ohrani v čim vernejšem stanju našim zanamcem. Dobra polovica del je opravljena. Do gradu vodi asfaltna cesta in je napeljan telefon, grad ima vodovodno in električno napeljavo ter centralno ogrevanje. V pritličju je gostinski lokal, recepcija in oskrbnikovo stanovanje ter obnovljena čudovita okrogla viteška dvorana z izrednim

lestencem iz jelenjih rogov. Vsa modernizacija ne moti temeljnega prvotnega videza, saj so dela stalno pod strokovnim vodstvom Zavoda za spomeniško varstvo.

Prvo nadstropje bo urejeno po Valvasorjevo: delovna soba, bakrotiskarna itd. V drugem nadstropju pa je že urejen muzej NOB občine Litija, nekdanja knjižnica in lovski del muzeja.

Pred nekaj leti je Rihard

Urbanc, predsednik LD Gabrovka, predlagal, da tudi lovci litijske občine pripomoremo k obnovi gradu. Tako se je rodila ideja o lovsko opremljenem delu gradu. Vseh sedem lovskih družin v občini je pričelo z zbiranjem trofejev in sredstev. Nabralo se je (s precejšnjim nerazumevanjem) čez sto srnjačjih in nekaj jelenjih rogovij, merjaščjih čekanov in drugih trofejev ter preparatov. Lovci so tudi

Lovci litijske občine so v gradu uredili tudi lovski oddelek

Obe foto »Zofka«, Litija

dali v Kropi izdelati dvoje lestenecv iz jelenjih rogov. Branko Zupančič (LD Kresnice) je izdelal pregledno karto lovišč celotnega litijskega območja za osnovnimi številčnimi podatki. Vabilu se je odzval tudi Stane Dolanc in poslal precej svojih trofejev.

Vse to je bilo treba postaviti v določen prostor — hodnik v obliki črke L, še prej pa izdelati deščice — podstavke za trofeje in večino trofej tudi ustrezno pripraviti. Vsa ta dela so opravili člani LD Šmartno pri Litiji. Trofeje tovariša Dolanca so v sprednjem manjšem kraku hodnika. Po zidovih glavnega dela pa so med okni lepo razporejene druge trofeje. In sicer tako, da mlajšim lovčcem lahko služijo za izpopolnjevanje znanja o gojitvi divjadi. Na zadnji steni visita do takrat najmočnejši rogovji srnjakov, ki ju je v naših loviščih (litijsko in polšniško) uplenil nestor litijskih lovcev dr. Franc Lebinger.

Na otvoritvi muzeja, 21. julija 1979, je med tema rogovjema viselo tudi rogovje kapitalnega jelena, ki ga pa ni več tam. Upamo pa, da se bo tudi ta trofeja lovca-domačina vrnila na staro mesto. Kaže, da ni nikogar, ki bi za vse te trofeje redno skrbel, čeprav se je LD Šmartno (v njenem lovišču stoji grad) takrat za to obvezala. Molji so že načeli kože, pajki pa imajo idealna lovišča med številnimi rogovjem. Škoda zaradi lovcev, ki se ne zavedajo, da dejavnost članov lovske organizacije nista le lov in streljanje. Ne le navdušenje ob otvoritvi, ampak tudi delo pri izpopolnjevanju muzeja in ohranjanju sadov našega truda! Predvideno je bilo vendar muzej razširiti še za eno sobo z zgodovinskim prikazom lova in lovske kulture v našem delu Zasavja in sploh grad urediti tako, da bi bilo lahko v njegovem objemu jubilejno — deseto srečanje lovskega pevskih zborov in lovskega rogostov.

Dane Namestnik

Tako naj se ne dela!

(Del pisma, ki ga je poslal našemu uredništvu za objavo in naslovil tudi na druge časopise Drago Vidic iz Strahinja pri Naklem)

Lovci naj bi izvrševali tudi posebne naloge, ki jim jih nalaga družba. Taka naloga je bila tudi ob pojavu stekline v Sloveniji. Dobili so naročilo, da na ogroženih področjih s steklino odstrelijo potepuške pse in mačke ter s tem preprečijo širjenje te bolezni. To nalogo so opravili in precej omejili to bolezen; tako zadnje mesece na območju Krajevne skupnosti Naklo ni bilo primera stekline. Iz tega razloga mi ni jasno »lovčev« dejanje, ki ga je storil 7. 11. 1981 popoldne. Naj opišem to nehumano dejanje človeka, ki zlorablja zaupanje družbe, ki mu je zaupala nositi in uporabljati orožje v točno določene namene.

Pes je bil rodovniški nemški ovčar, star 6 mesecev, torej tudi precej vreden. Ni se potepal, ni zapuščal vrta. Hiša je približno 150 m od ceste, ki pelje proti Dupljam. Ta »lovec« se je pripeljal po tej cesti z osebnim avtomobilom, ustavil, verjetno zvalil psa na polje in ga ustrelil s šibrami. Ko sem slišal strel, sem pohitel, da vidim, kdo strelja tako blizu hiše in vrta. Zgledal sem samo »lovca«, ki se mu je zelo mudilo v avtomobil. Niti se ni utegnil prepričati, če je pes mrtev. Ne morem si misliti, zakaj se je tovarišu tako neznansko mudilo, če je opravil vse po predpisih.

Taki ljudje orožja ne bi smeli nositi, saj bi tovariš s tako miselnostjo utegnil zlorabiti orožje tudi za dejanja s hujšimi posledicami. Naj povem še to, da je omenjeni »lovec« s svojim strelom ogrožal tudi ljudi, ker je streljal naravnost proti stanovanjski hiši, kjer sva bila v tistem trenutku oba z očetom.

Lovska organizacija prav gotovo ne potrebuje takih članov. Zato se obračam nanjo, naj poišče tega svojega člana, ki naj odgovarja za svoje nečloveško dejanje. Na kakšen način je mogel žival ubiti in jo pustiti na njivi, vsega 50 m od hiše!?

Odgovor:

Zelo kritično pismo ste napisali, tovariš Drago Vidic. Predvsem pa pogrešam v vašem pisanju samokritiko. Ugotavljam, da ste glede stekline in o ukrepih za zatiranje te bolezni, ki jih določata Odredba o ukrepih za preprečevanje, zatiranje in izkoreninjenje stekline (Ur. list SRS, št. 25/78 in 3/80) in Pravilnik o ukrepih za zatiranje in izkoreninjanje stekline pri živalih (Ur. list SFRJ, št. 34/80) povsem neobveščeni. Mnoge stvari si tolmačite po svoje, povsem napačno in niste konkretni pri svoji kritiki, kar je za obtožbo zelo pomembno. Pa ne mislite, da bom zagovarjal lovca, ki vam je ustrelil psa, kajti tudi lovec ni ravnal povsem pravilno.

V vašem uvodu ste omenili, da je družba lovčcem naložila skrb, da na »ogroženih področjih s steklino« odstrelijo vse potepuške pse in mačke in s tem preprečijo širjenje te bolezni. Prav iz tega stavka pa je očitno, da ne razlikujete pojmov »okuženo«, »neposredno ogroženo« in »ogroženo področje«. Ogroženo področje je po vašem že okuženo, kar pa ne drži. Ogroženo področje s steklino je namreč vsa SR Slovenija, tudi tisti predeli, ki še nimajo stekline. Trdite, da v vaši Krajevni skupnosti Naklo v zadnjih mesecih ni bilo primera stekline. V KS Naklo vsekakor ne! Toda Naklo je del občine Kranj, kjer še vedno velja strog kontumac (zapora) psov in mačk, saj od ugotovitve zadnjega primera stekline na območju občine Kranj niso še minili trije meseci.

V vsaki okuženi občini kontumac psov in mačk pomeni prepoved prostega gibanja teh živali. V tem primeru se morajo občani držati določil omenjenega pravilnika in odredbe, vse dokler traja steklina in kontumaca ne prekličejo. Lovci so dolžni odstreliti vse pse, ki so prosti, ki jih ne vodi oseba na povodcu in so brez nagobčnika. V tem primeru ne velja več določilo zakona o lovu, ki dovoljuje odstreliti psa le v primeru, če je oddaljen več kot 200 m od naselja (hiše) in več kot 50 m od gospodarja. Teh omejitev »na metre« pri kontumacu ni! Zato tudi ne more-

mo razpravljati o vrednosti psa, o pasmi, starosti itd. Vsega tega se mora zavedati lastnik psa. Zato naj ga zaščiti, kakor določajo predpisi. Če bi bil pes privezan, zaprt ali bi ga lastnik vodil na povodcu in bi imel tudi nagobčnik, ga »lovec« ne bi mogel »verjetno« zvaliti na polje, kakor trdite.

Torej, če republiška odredba in zvezni pravilnik o zatiranju stekline lovce pooblaščata in zavezujeta, da so dolžni pokončati psa ali mačko, ki se na okuženem območju prosto giblje, ne glede na oddaljenost od hiše ali lastnika, nimava več kaj govoriti. Vaš primer oz. vaše pisanje le dokazuje, kako malo nekateri lastniki psov in mačk, pa tudi nekateri lovci, prispevajo k preprečevanju in zatiranju stekline.

Pa ne bodite presenečeni, če vam na koncu povem še to, da bi vas sodnik za prekrške skupščine občine Kranj mogoč kaznovati z denarno kaznijo, ker niste izvajali občinskega odloka o kontumacu. Kršilec določb republiške odredbe in zveznega pravilnika o preprečevanju stekline se namreč kaznuje po Zakonu o varstvu živali pred kužnimi boleznimi (Ur. list SFRJ, št. 34/76) in Zakonu o varstvu prebivalstva pred nalezljivimi boleznimi (Ur. list SFRJ, 58/78).

Tudi lovec, ki je ustrelil psa, ni ravnal pravilno. Po strelu ne bi smel pustiti psa na polju, ampak bi ga moral oddati konjačiji Živinorejsko-veterinarskega zavoda za Gorenjsko na Kokrici pri Kranju, od koder truplo pošljejo na pregled Virološkemu inštitutu v Ljubljano.

V Ljubljani, 14. novembra 1981.

Odgovorni urednik

Staro leto se poslavlja ...

Foto I. Napotnik

Tovariši lovci!

Izdelujem lesene okrasne podstavke (deščice) za lovske trofeje vseh vrst in — podstavke, na katere pritrдите noge srnjadi (obešalniki).

Naročeno razpošiljam po pošti (po povzetju).

Vojin Pejčič, Kolodvorska bb, Sarvaš, 54204 Bijelo Brdo.

Tečaj za vodnike lovskih psov v Ljubljani

Tečaj bo v dnevih: 13., 20. in 27. januarja ter 3. in 10. februarja 1982.

O točnem kraju (prostoru) in času (uri) tečaja bomo vse prijavljene pravočasno obvestili.

Prijave pošljite do 6. januarja 1982 Lovskemu kinološkemu društvu (LKD) Ljubljana, Župančičeva 9, 61000 Ljubljana.

Za člane lovskih družin ZLD Ljubljana in člane LKD Ljubljana je tečaj brezplačen, za ostale po 300 din.

V aprilu se bo tečaj nadaljeval, a le za delo po krvnem sledu.

Lovsko kinološko društvo
Ljubljana

»KNJIŽNI DAR« PREŠERNOVE DRUŽBE

1. Prešernov koledar za leto 1982
2. France Bevk: LJUDJE POD OSOJNIKOM
3. Smiljan Rozman: TA GLAVNA URŠA
4. Miroslav Pahor, Ilonka Hajnal: PO JAMBORNI CESTI... V MESTO NA PEKLU
5. Andreja Grum: HITRO PRIPRAVLJANJE JEDI

NAROČILNICA

Naročam zbirko Prešernove družbe:

- a) broširano — 350 din
b) vezano — 450 din

Naročnino bom poravnal ob prejemu knjig.

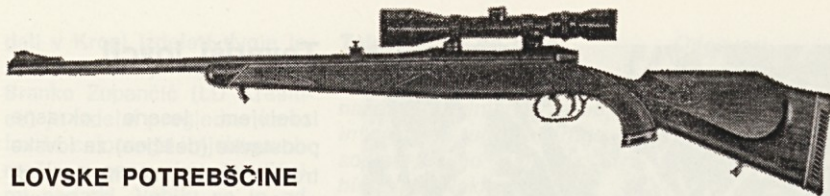
Ime in priimek: .....

Ulica in hišna št.: .....

Poštna številka in pošta: .....

Knjige lahko naročite v najbližji knjigarni, pri poverjeniku družbe ali pa s to naročilnico na naslov: **Prešernova družba, Borsetova 27, 61000 Ljubljana.** Naročilnico (obrazec) lahko izrežete ali pa jo prerišite v večji velikosti na poseben papir.

LOVSKE POTREBŠČINE

G. SALBERGER

A-9473 Lavamünd — Labot 21 — Avstrija

Telefon: 04 356/360

Stalno imamo na zalogi in vam nudimo:

- krogelne naboje vseh vrst RWS, Hirtenberg, Sako, Sellier & Bellot in Remington,
- šibrene trap naboje Hirtenberg po posebnih cenah pri nabavi večjih količin,
- puške Steyr-Mannlicher po posebno ugodnih izvoznih cenah,
- lovske dvoglede in strelne daljnoglede s kakovostno avstrijsko lovsko optiko znamke Swarovski — po posebno ugodnih izvoznih cenah,
- poceni japonske lovske dvoglede in strelne daljnoglede znamke Tasco in cenejše.

Imamo veliko izbiro raznega lovskega in športnega orožja — stalno na zalogi 70 do 80 pušk.

Pri izvozu v Jugoslavijo povrnemo 18 % avstrijskega prometnega davka!

Odkupujemo stare puške petelinke.

TRETJIČ PO LOVSKIH SMUČINAH HOTEDRŠICA 1982

Tekmovanje organizira LD Hotedršica. Podrobnejše podatke o tem tekmovanju dobite v novembrskem Lovcu 1981, na strani 392!

Tekmovanje bo v nedeljo, 24. 1. 1982, ob 10. uri v Hotedršici pri Logatcu. Organizatorica si pridržuje pravico, da v primeru neustreznega vremena (pre malo ali preveč snega ipd.) lahko preloži tekmovanje na drug dan. Morebitna sprememba datuma bi bila objavljena 23. 1. 1982 po ljubljanskem radiu in v dnevniku Delo.

Lovska družina Hotedršica prosi vse, ki se želijo udeležiti tekmovanja, da izpolnijo prijavnico spodaj, jo izrežejo (**ali pa jo prerišejo na drug list**) in jo pošljejo v pismu najkasneje do 15. 1. 1982 na naslov: LD Hotedršica, 61372 Hotedršica (št. 82). Skupaj s prijavo morate poslati tudi kopijo odrezka o plačani prijavnini, ki je za vsakega tekmovalca 200 din. Prijavnino nakažite na žiro račun št.: 50110-679-87402 (Lov. družina Hotedršica, 61372 Hotedršica). Podrobnejše informacije dobite po telefonu (061) 769 017 — Vlado Puc.

PRIJAVNICA

LOVSKI SMUČARSKI TEKI — HOTEDRŠICA 1982

Član(i) LD .....

prijavljam(o) svojo udeležbo

prilagam(o) tudi kopijo odrezka o plačani prijavnini

Št.	Priimek in ime tekmovalca	Datum Rojstva
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		

IZPOLNITE S TISKANIMI ČRKAMI!

MALI OGLASI

Prodaj nemško ostrodlako ptičarko, staro 16 mesecev. — Anton Macele, Krožna pot 16 (Hrušica), Ljubljana.

Prodaj — zaradi svoje starosti — **lovsko karabinko**, kal. 7 × 57, z dvema sprožilcema in z montiranim japonskim daljnogledom (»plava« optika). — Goltes, Medvedova 11, 61240 Kamnik.

Prodaj 5 mesecev stare kratkodlake istrijance. — Ludvik Praznik, Primskovo 2, 61276 Primskovo, tel. od 18. do 6. ure — (061) 341 661.

Prodaj TRAP puško SUPER BRNO, kal. 12-12. — Dr. Vlado Barič, Pot na Brod 6, 61433 Radeče, tel. (zvečer) (061) 819 167.

Prodaj (psici) kratkodlaki istrijanki; prva je stara pol leta, druga pa štiri leta in s telesno oceno prav dobro. — Janez Skumavec, Zg. Laze — Sp. Gorje 176, 64247 Zgornje Gorje.

Prodaj mavzerico, kal. 7 × 64, z montiranim strelnim daljnogledom »Zeiss-Diavari« 1,5-6 ×, Suhl montaža. Karabinka je izdelana po naročilu »Lovac«, Zagreb. — Bojan Valenčič, Pod smreko 6, 68340 Črnomelj.

Prodaj popolnoma novo in pristreljeno lovsko karabinko CZ, kal. 8 × 57 JS, z daljnogledom — suhlska montaža. **Prodaj tudi šibrenico dvocevkvo CZ**, kal. 12-12, letnik 1980. Ogled od 17. ure dalje pri puškarju Tomažinčiču, Ljubljana, Metelkova 1, telefon (061) 311 579.

Prodaj češko kombinirano puško z daljnogledom. Informacije dobite vsak dan na mojem domu. — Ivan Fajt, Merljaki 48, 65292 Renče.

Prodaj: češko bokarico, kal. 12 × 57 R, s strelnim daljnogledom 4 × 32 in z menjalnima cevema, kal. 12-12; kratkodlake **istrske goniče**, stare 6 mesecev, odličnih prednikov. Vse po ugodnih cenah! — Karel Bučar, Stražica 26, 63213 Frankolovo.

SLIKE NA OVITKU — 431. STRAN:

1. **Na stojišča ali bolje — na streže pred pogonom na lisice v lovišču Lovske družine Ljutomer**
Foto Janko Ivanjšič
2. **Srnjak na krmišču. Srnjaka brez rogovja imenujemo tudi — mulasti srnjak.**
Foto Lojze Mrzel
3. **Jelenjad na stezi h krmišču**
Foto Janez Papež, Diana

BARVNA SLIKA NA ZADNJI STRANI OVITKA — 432. STRAN:

Ko je zaspano decembrsko sonce le raztopilo ivje po vejevju nad mlakaricami v tolmu ...

Foto Janez Černač, Diana

①

②

③

